

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANASANAT DALI
Yüksek Lisans Tezi

**HAUTE COUTURE GİYSİLERE YÖNELİK
DİJİTAL BASKI TASARIMI VE FARKLI MATERYAL
ARAYIŞLARI**

Hazırlayan

Merve Nur ATICI

Danışman

Prof. Dr. Ş. Özlenen ERDEM İŞMAL

İZMİR / 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Haute Couture Giysilere Yönelik Dijital Baskı Tasarımı ve Farklı Materyal Arayışları” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih
.../.../ 2021

Merve Nur Atıcı
İmza

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün / / tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisanüstü Öğretim Yönetmeliği' nin Maddesine Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı, Yüksek Lisans öğrencisi Merve Nur Atıcı'nın **“Haute Couture Giysilere Yönelik Dijital Baskı Tasarımı ve Farklı Materyal Arayışları”** konulu tezi incelenmiş ve aday / / tarihinde, saat’da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anasanat dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin olduğuna oy ile karar verilmiştir.

BAŞKAN**ÜYE****ÜYE**

ÖZET

Giyim, gelişen teknoloji ve değişen kültürel değer yargıları ile tüketici yaşam standartlarını yükseltmekte, farklı gruplar, beklentiler ve etkileşimlerle günümüzde giyinmek ihtiyacımızı karşılamamanın çok ötesine geçerek farklı platformlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu etkileşimlerle birlikte, tekstil endüstrisinin ve tekstillerin büyük bir tüketici kitlesine sahip olan giyim, en yüksek düzeyde çeşitli alternatifler ile ortaya çıkmaktadır. Dijital tekstil teknolojilerinin gelişimi ile dijital tasarım ve imajların tekstilde olduğu kadar birçok alanda kullanımı da kaçınılmazdır.

İşte bu bağlamda; teknolojiyle birlikte gelen dijital sanatların gelişimi göz önünde bulundurularak Haute Couture giysilere yönelik yapılan araştırmalar, sanatçı ve tasarımcılar örnekleriyle incelenmiştir. Kavram olarak Haute Couture giyimde dijital baskı ve farklı materyal kullanan sanatçı ve tasarımcılara örnekler verilmiştir.

Araştırmada genel hatlarıyla Haute Couture giysilere yönelik dijital görselliğin tekstil baskıcılığı ile sanatsal boyuttaki etkisi ele alınmıştır. Giyinme olgusunun teknolojik bağlamda; tarihi, gelişim evreleri, üretim süreçleri ve bugünkü durumları ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Sonrasında dijital baskı tasarım ve illüstrasyonlarının hayatımıza tekstil ve farklı materyaller üzerinde uygulamaları incelenerek tüketiciyi etkisi altına aldığı alanlar ve tüketicinin özel ve biricik olana eğilimi gözlemlenmiştir.

Temel metotlarla başlayan tasarım sürecinde üretim şekli ve kullanılan malzemelerin sağladığı olanaklarla alternatif yaklaşımlar benimsenmiştir. Farklı materyal arayışları ile giyinme algısına daha güncel bir söylemle sanatsal ifadeler kazandırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın temel amacı, özel ve biricik hissettiren Haute Couture giyim ve dijital tasarımların giyilebilir ürünlerde tercihleri belirlemeye yönelik bir araştırma gerçekleştirmek ve tüketicilerin beğeni algısını ve eğilimleri değiştirecek bir koleksiyon hazırlamaktır. Günümüz hazır giyim ürünlerine karşı özel tasarım “Haute Couture” giyim öğelerinin varlığının benimsenmesidir. Form ve yapısal olarak gerçek ile sanal

kavramların farklılıkları kullanılmış olup, koleksiyonda dijital kostümleri andıran hayal gücünü zorlayan farklı tekstil desen üslupları ile oluşturulan baskı tasarımlarını “Haute Couture” başlığı altında özel bir koleksiyon hazırlanması hedeflenmiştir.

Desen üslubu olarak cinsiyet algısından uzak renkler ve biçimler benimsenmiştir. Farklı bir bakış açısı olarak Haute Couture koleksiyonları genellikle kadın giyimine yönelik veya abiye gece kıyafeti, kostüm, nakışlı, işlemeli kıyafetlerdir. Bu çalışmada cinsiyet farkı gözetmeyen tasarımların oluşumuna yönelik bir koleksiyon hazırlanmıştır. Dolayısıyla özel tasarım ve farklı materyal ve malzeme detayları içeren bir koleksiyon ortaya çıkartılmıştır. Toplam altı adet tasarım yapılarak bunlardan seçilen üç model üretilmiştir. Projede gündelik yaşamdan kesitler sunan fakat bir o kadar özel detaylar barındıran renk doku ve tasarım öğelerinin koleksiyon oluşumunda uygun bir şekilde kullanımı amaçlanmıştır.

Tekstil alanında farklı materyal arayışları ve baskı tasarımı gelişimleri ile yaratıcılığın tekstil üzerindeki dönüşümü bu tezin ana hatlarını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Haute Couture, Dijital Sanat, Baskı Tasarımı, Tekstil, Moda, Dijital Baskı

ABSTRACT

Clothing raises the living standards of consumers with developing technology and changing cultural value judgments, and today, with different groups, expectations and interactions, it goes far beyond meeting our needs and appears on different platforms. With these interactions, clothing, which has a large consumer mass of the textile industry and textiles, emerges with various alternatives at the highest level. With the development of digital textile technologies, the use of digital design and images in many fields as well as in textiles is inevitable.

Here in this context; Considering the development of digital arts that come with technology, researches on Haute Couture garments are examined with the examples of artists and designers. As a concept, examples of artists and designers who use digital printing and different materials in Haute Couture clothing are given.

In the research, the effect of digital visualization on Haute Couture garments on textile printing and artistic dimension has been discussed in general terms. In the technological context of the dressing phenomenon; history, development stages, production processes and current situations have been tried to be explained in detail. Afterwards, by examining the applications of digital printing designs and illustrations on textiles and different materials in our lives, the areas where the consumer's tendency for uniqueness and the tendency of the consumer to the special and unique are observed.

In the design process, which started with basic methods, alternative approaches were adopted with the production method and the possibilities provided by the materials used. With the search for different materials, it was aimed to gain artistic expressions with a more up-to-date discourse to the perception of dressing.

The main purpose of the research is to carry out a research to determine the preferences of Haute Couture clothing and digital designs that make you feel special and unique in wearable products and to prepare a collection that will change the perception of taste and trends of consumers. It is the adoption of the existence of specially designed "Haute Couture" clothing items against today's ready-to-wear products. Differences between real and virtual concepts were used in form and structure, and it was aimed to

prepare a special collection under the title of “Haute Couture” of print designs created with different textile pattern styles that challenge the imagination, resembling digital costumes.

Colors and shapes that are far from gender perception have been adopted as the design style. As a different point of view, Haute Couture collections are generally oriented towards women's wear or as evening dresses, costumes, embroidered and embroidered clothes. From this point of view, despite this common thought, a study was designed for the formation of unisex (all-sex) pattern designs. Therefore, a collection with special designs and different materials and material details was created. A total of six designs were made and three selected models were produced. In the project, it is aimed to use color texture and design elements, which offer sections from everyday life, but contain so many special details, in the formation of the collection.

The search for different materials in the field of textiles and the development of print design and the transformation of creativity on textile constitute the main lines of this thesis.

Keywords: Haute Couture, Digital Art, Print Design, Textile, Fashion, Digital Print

ÖNSÖZ

Bu çalışmada tekstil tasarımının Dijital Çağ’a kadar olan kısa tarihsel süreci, öne çıkan sanat akımlarının içindeki yer alan tasarım ve tasarımcı örnekleri “Haute Couture” başlığı altında incelenmiştir. Hayal gücü ve tasarım öğelerinin kullanımı doğrultusunda ilerleyen tasarım çalışmaları araştırılan kaynaklar ışığında geliştirilmiştir.

Dijital baskının kullanım alanları ile gelişen teknolojinin tekstil baskı tasarımı ve “Haute Couture” giysilere yönelik dijital desenlerin giyinme olgusunda değişime yol açan gelişmeler vurgulanmıştır. Koleksiyon çalışması kavram olarak Haute Couture ’den yola çıkarak geliştirilmiştir.

Tez danışmanlığımı üstlenerek tüm samimiyetiyle destekleyen ve tezin yürütülmesinde bana yol gösteren, engin bilgi, tecrübe ve önerilerinden yararlandığım Sayın Prof. Dr. Ş. Özlenen ERDEM İŞMAL hocama ve diğer bölüm hocalarıma, çok teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Son olarak da öğrenim hayatım boyunca bana inanan aileme, bu süreçte bana güvenerek destek olan tüm arkadaşlarıma teşekkürlerimle...

Merve Nur Atıcı

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	II
TUTANAK.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	VI
ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

HAUTE COUTURE'E GENEL BAKIŞ

1.1 Haute Couture.....	4
1.1.1. Tarihsel Süreçte Haute Couture	4
1.1.2. Kavram Olarak Haute Couture	14
1.1.3. Tasarım Olarak Haute Couture.....	15
1.1.4. Haute Couture Giyimde Üretim	18
1.1.4.1 Haute Couture ve Hazır Giyim Arasındaki Farklar.....	19
1.1.5. Haute Couture Giyimde Kullanılan Baskı Desenlerine Örnekler	20
1.1.5.1. Haute Couture Çalışan Tasarımcılara Örnekler.....	23
1.1.6. Dijital Couture	32
1.1.6.1. Dijital Baskı Tasarımının Farklı Materyallerde Kullanımı.....	38
1.2. Haute Couture ve Giyilebilir Sanat	44
1.2.1. Haute Couture ve Giyilebilir Sanat Arasındaki Farklar.....	46

1.3 Tekstil ve Endüstri.....	47
1.3.1. Endüstri ve Arts & Crafts.....	48
1.4 Baskı Teknolojileri ve Dijital Baskı.....	51
1.4.1 Ink jet (Mürekkep Püskürtme) Teknolojisi.....	52
1.4.2 Elektrofotografi Teknolojisi.....	54
1.4.3 Süblimasyon Teknolojisi.....	55
1.4.4 UV Baskı Teknolojisi.....	56

2. BÖLÜM

TASARIM SÜRECİ VE UYGULAMALARI

2.1. Çıkış Noktası	59
2.1.1. Çalışmanın Amacı ve Prensipleri.....	61
2.1.2 Çalışmanın Eskiz ve Tasarım Süreci.....	62
2.1.3. Uygulanan Teknik ve Yöntemler.....	63
2.1.4. Çalışmada Kullanılan Materyaller.....	66
2.2. Tasarımlar.....	67
2.2.1. Tasarım 1.....	67
2.2.2. Tasarım 2.....	68
2.2.3. Tasarım 3.....	69
2.2.4. Tasarım 4.....	70
2.2.5. Tasarım 5.....	71
2.2.6. Tasarım 6.....	72

SONUÇ	75
KAYNAKÇA	77
ÖZGEÇMİŞ	

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1- Charles Frederick Worth Tasarımı 1956.....	6
Şekil 2- Tasarımcı Charlesfrederick Worth İpek, Boncuklar, Metal İplik.....	7
Şekil 3- Tasarımcı Charles Frederick Worth.....	8
Şekil 4- Charles Frederick Worth Etiketi.....	9
Şekil 5- Tasarımcı Paul Poiret'in Özel Çalışmalarına Örnekler.....	10
Şekil 6- Tasarımcı Gianni Versace Tasarımı.....	11
Şekil 7- Dior'un Reklam Çekiminden Bir Kare.....	12
Şekil 8- Dior'un 2020 Koleksiyonundan.....	13
Şekil 9- "Haute Couture'de Döngü"	17
Şekil 10- Tasarım ve Üretim Döngüsü.....	18
Şekil 11- Haute Couture ve Hazır Giyim Arasındaki Farklar.....	19
Şekil 12- Tasarımcı: Ronald Van Der Kemp İlkbahar/Yaz 2021 Koleksiyonundan....	21
Şekil 13- Tasarımcı: Moncler'in İlk Haute Couture Koleksiyonundan.....	21
Şekil 14- Tasarımcı: Moncler'in İlk Haute Couture Koleksiyonundan.....	22
Şekil 15- Gianni Versace'nin Atelier Versace İlkbahar-Yaz 2020.....	23
Şekil 16- Gianni Versace'nin Atelier Versace İlkbahar-Yaz 2020.....	24
Şekil 17- İtalyan Modaevi Valentino, 2020-21	25
Şekil 18- İtalyan Modaevi Valentino, 2020-21.....	25
Şekil 19- Giambattista Valli İlkbahar-Yaz 2020.....	26
Şekil 20- Dilara Fındıkoğlu.....	27

Şekil 21- Moda Fotoğrafçısı Terry Richardson CR Fashion Book Dergisi Kapak Çekimlerinden Örnekler.....	28
Şekil 22- Erdem Moralioglu.....	29
Şekil 23- Cambridge Düşesi Kate Middleton.....	30
Şekil 24- Raisa-Venessa.....	31
Şekil 25- Raisa-Venessa Tasarımları Taylor Swift ve Heidi Klum.....	32
Şekil 26- Dijital Tekstil Baskı Tasarımı, Tekstil Dijital Baskı, Mary Katrantzou.....	33
Şekil 27- Ganini Versace, İlkbahar-Yaz 1991.....	34
Şekil 28- Gianni Versace, Versace Altın Tonlu Blazer.....	35
Şekil 29- Atelier Versace Sonbahar-Kış 2019.....	35
Şekil 30- Gianni Versace, 2020 Koleksiyonundan.....	36
Şekil 31- Valentino Haute Couture Show 2020-21 Sonbahar/Kış.....	37
Şekil 32- Julia Koerner “Madagaskar Günbatımı Kelebeği” için 3D Baskılı “Setae” Ceket.....	38
Şekil 33- Julia Koerner “Madagaskar Günbatımı Kelebeği”	39
Şekil 34- Iris Van Herpen İlkbahar-Yaz 2019 Koleksiyonu.....	40
Şekil 35- Maison Margiela İlkbahar 2018 Couture Defilesi.....	41
Şekil 36- Tasarımcı: Charles De Vilmorin Haute Couture 2021 İlkbahar-Yaz.....	42
Şekil 37- Tasarımcı: Charles De Vilmorin Haute Couture 2021 İlkbahar-Yaz.....	43
Şekil 38- Sonia Delaunay ve Robert Delaunay.....	45
Şekil 39- Duvar Kâğıdı Sanatçı: William Morris.....	49
Şekil 40- Ink Jet baskı Makinası.....	53
Şekil 41- “Hikâye Panosu” Çalışması Merve Nur Atıcı 2021.....	60

Şekil 42- Tasarım Eskiz süreci.....	62
Şekil 43- Tasarım 6 ayrıntıları.....	64
Şekil 44- Uygulanan Teknik ve Yöntemler	65
Şekil 45- Hava baloncuklu dolgu malzemesi	66
Şekil 46- Tasarım 1 Baskı deseni 1.....	67
Şekil 47- Tasarım paftası 1	67
Şekil 48- Tasarım 2 Baskı deseni 1.....	68
Şekil 49- Tasarım 2 Baskı deseni 2.....	68
Şekil 50- Tasarım paftası 2.....	68
Şekil 51- Tasarım 3 Baskı deseni 1.....	69
Şekil 52- Tasarım paftası 3.....	69
Şekil 53- Tasarım 4 Baskı deseni 1	70
Şekil 54- Tasarım 4 Baskı deseni 2.....	70
Şekil 55- Tasarım paftası 4.....	70
Şekil 56- Tasarım 5 Baskı deseni 1.....	71
Şekil 57- Tasarım paftası 5.....	71
Şekil 58- Tasarım 6 Baskı deseni 1.....	72
Şekil 59- Tasarım paftası 6.....	72
Şekil 60- Tasarım Genel Görünüm.....	73
Şekil 61- Fotoğraf Çekimi Afişi.....	74

GİRİŞ

Birçok ev tekstili, trendler, moda, kitap, giyim ve farkında olmadığımız ama hep takip ettiğimiz eğilimler teknolojik ve dijital ortamdan yararlanarak elde edilmektedir. Bu bilgisayar teknolojisine dayanan bilgi üretimi, tüm sosyal yaşam alanlarına ulaşmış olup her alanda etkisini sürdürmektedir. Bu durum, insanoğlunun dışında yeni bir bilgi gücünün var olduğu gerçeğinin kabulüne neden olmuş ve sosyal yapı içinde üretilen sanatı da diğer disiplinlerle gerçek bir ilişki kurma haline sürüklemiştir.

Tekstil tasarımı da bu doğrultuda birçok alanda gelişim göstermektedir; sürekliliği olmayan akımlar ve sanatsal kaygı barındıran anlatımlar, baskıdan dokumaya birçok alanda kendilerine yer bulmuştur.

Özünde bir gerçeklik yanılsaması olan sanat günümüzde neredeyse bütünüyle sanal bir boyutta karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sanat, bir anlamlandırma dizgesi olarak yeni zihinsel çağrışımların tetikleyicisi haline dönüşmüş ve fast-food tüketimine koşut olarak zaman-değerli bir sanallığın tuş basım hızıyla belirlenen anlığına hapsedilmiştir. Bilgisayarın devreye girmesiyle birlikte gerçeğin anlamı, içeriği, konumu neredeyse tümünden değişmiştir. Sanallık artık her alanda ve düzeyde yerleşik gerçeğin yerini almıştır (Sağlamtimur,2010: 215).

Bu bağlam üzerinden tekstil tasarım tarihinin, makineleşme süreci ile zanaatın el izlerinin azaldığını ve Endüstri Devriminden başlayarak Avrupa’da birçok sanat akımı ve tasarım hareketinin doğduğunu söyleyebiliriz. Makineleşme süreciyle aynı zamanda iletişim ve ulaşım olanakları artmış ve tekstillerin dünyaya yayılması sağlanmıştır. Tekstilin en çok kullanım alanlarından olan giyim endüstrisinde bu tezin araştırma sürecinde kendine sanatla iç içe olan “Haute Couture” yani yüksek moda anlamına gelen moda akımı incelenmiştir

Tezin birinci bölümünde gerçekleştirilen bu süreçte, yeni çağın gelişimiyle gelen teknolojilerin tekstile yansımaları, tüketim zincirinin büyük halkasını oluşturan tekstillerin en büyük çaplı tüketim alanı olan giyimdeki kullanım alanları ve olası etkileri incelenmiştir. Tekstil tasarımının Dijital Çağ’a kadar olan kısa tarihsel süreci, Haute Couture kavramı altında seçilen tasarımcı ve sanatçı örnekleri verilmiştir. Dijital baskıcılığın kullanım alanları ile gelişen teknolojinin tekstil baskıcılığına ve “Haute Couture” giysilere yönelik dijital desenler incelenmiş ve bu araştırmalar ışığında oluşturulan desenlerin giyime aktarımı hedeflenmiştir. Giyimin hayatımızın kaçınılmaz ve hiçbir zaman tüketim zincirinden kopmayacak bağı, gündelik yaşamdansa insanın ruhunu giydiren, özel hissettiren kişiye özel tasarım olarak da tanımlayabileceğimiz “Haute Couture” giysilere yönelik dijital imaj ve desenlerin oluşumu, nasıl kullanıldığı, Giyilebilir Sanat’tan ayrımı, kısaca giyinme olgusunda değişime yol açan gelişmeleri incelenmiştir. Tasarım uygulamalarından oluşan ikinci bölümde ise tekstil tasarımının günümüze kadar olan tasarımlar ve tasarımcıların araştırılması ışığında, farklı bir bakış açısı ile tekstil dışı materyallerin desteklediği tasarımlar, dijital tasarıma yeni bir bakış açısı katması hedeflenmiştir. Desen ve imaj çalışmaları ile devam eden tasarım oluşturma sürecinde “Haute Couture” giyime yönelik eskizlere yer verilmiştir. Tez çalışmasında bu tasarımsal söylemde form olarak cinsiyetsiz parçalı ceketler, pantolon ve gömlek kombinleri tasarlanmıştır. Çalışmada kullanılan malzeme ve materyaller ayrıntılı şekilde incelenmiş ve aktarılmıştır. Tasarımların olduğu hikâye panosu oluşturularak kullanılacak renk ve temalar belirlenmiş, kumaş ve materyallerin birbirine olan uyumu ve tezatlığı kullanılarak altı adet tasarım çalışması yapılmıştır. Bu tasarımlardan seçilen üç tanesi ürün haline getirilmiştir.

1. BÖLÜM
HAUTE COUTURE'E GENEL BAKIŞ

1. BÖLÜM

HAUTE COUTURE'E GENEL BAKIŞ

1.1 Haute Couture

1.1.1 Tarihsel Süreçte Haute Couture

Yapılan araştırmalar ışığında Fransa'da yaklaşık 1700'lerde ilk adımları atılan Haute Couture giysiler, 19. yy'da podyumlardan inerek gündelik hayata etki etmeye başlamıştır, bu süreçte birçok sanatçı ve tasarımcı kişiye özel tasarımlar sunmuşlar ve görsel bir akımın gelişimini sağlamışlardır.

“Bu zamandan sonra yüzyılın ortalarında, Charles Frederick Worth'un başlattığı Haute Couture sanatı boy göstermiştir. Charles Frederick Worth' un oluşturduğu muhteşem tasarımlarından sonra, endüstriyel modaya, lüks moda tasarımına veya sokak tarzına ilgi gösteren olmamıştır. Haute Couture döneme damga vurmayı başarmıştır. Worth'un başlattığı Haute Couture sanatı 1. Dünya Savaşı (1914-1918) ve 2. Dünya Savaşı (1939-1945) sonrası en durağan zamanlarını geçirmiş olsa da varlığını her zaman korumuştur. Haute Couture' un altın çağı, 1858 yılı ve 1950 yılının başları olmuştur. 1950 ve sonrasında, Paris'teki moda tasarımcıların çalışmaları incelenmiştir birbirinden bağımsız ve habersiz hemen hemen benzer tasarımlar yaptıkları görülmüştür. Bunun nedeni ise düşünceleri aşağı yukarı aynı olması, kullandıkları malzemeler eski tarz modeller olması, sanat alanında yapılan günümüzdeki çalışmalara ve son döneme ait çalışmalara göre şekillenmeleri, medya gibi iletişim aracını kullanarak kolayca kaçmaları gibi etkenler yüzünden benzer tasarımlar ortaya çıkmıştır. 1960 ve sonrasında, kişiye özel tasarım olan Haute Couture tasarımlarının fiyatları çok pahalı olmasından dolayı, yüksek gelirli kadınların sahip olabileceği bir konuma ulaşmıştır” (Crane, 2003:176-177).

Günümüz tekstillerinde giyimin yeri endüstriyel ve sanatsal anlamda da önemlidir ve sürekli gelişim içindedir. Giyim insanlık tarihi kadar eski olduğu için, kültürel ve sanatsal bir süreçte çevresel faktörlerden etkilenecek günümüze gelmiş ve her zaman kendisini yenilemiştir.

“Gerçekte şudur ki, yüzyıllar boyunca kendi giysilerini kendileri dikmiş olan toplumdan, iş bölümünün hız kazandığı topluma geçişte; terzilerden giyinen burjuvalar üniforma niteliğini taşıyan günlük giysilerinin ötesinde gece giysilerinin farklı olabileceğinin arayışına girerler. Bu şekilde Haute Couture akımı doğar” (Karadülger,

1994: 82). Charles Frederick Worth 19. ve 20. yüzyılın en önde gelen moda evlerinden biri olan Worth House'u kuran, tarihteki ilk moda tasarımcısı denilebilecek bir tasarımcıdır. Öncesinde sadece terziiler soyluların evlerine giderek çalışmaktaydılar.

“Fransız Devrimi'ne kadar giyim, kuşam sıradan ve vasattır. 1948 yılından sonraki on yıllık dönemler yeni moda dünyasının gelişimine sahne oldu. Paris Haute Couture'ünün dereceli parçalanması birçok yeni esin kaynakları oluşmasına sosyal akım ve yeni modaların doğmasına neden oldu. Çizgide sezonluk diktatörlük, güzel görünümün detayları, saç stilleri modanın güvenilirliğini sağlıyordu. “60”ların asi giysi tasarımcıları daima görünüm bütünlüğü yansıtan giysiler tasarlıyorlardı. “70”li yıllar süresince bu tür çalışmalar tasarımcılar tarafından daha az rağbet görmeye başladı. Farklılıklar cesaret istiyordu. Ancak moda, öz güveni olan ve kendine güvenen yeni kadınsı akımı yansıtıyordu. Kişiliği ön plana çıkaran görünüm bütünlüğü “60”lardaki kadar önemli değildi. Moda mağazinleri ve basın genellikle modanın gelişimine klavuzluk ederek yenilik getirici akımları teşvik ediyordu. “80”lerde Couture'ün mistikliği kayboldu. Her kadın bilinçli olarak kendi dış görünümünün düzenlenmesi konusunda kendine göre bir fikir sahibi idi. Artık kadınların II. Dünya Savaşından beri herhangi bir dönemde olmadığı kadar kumaş, kesim ve moda hakkında bilgileri vardı (Öndoğan, 1996: 459).

“Teknoloji, giysilerin üretim şekillerini ve bireylerin giysilerden beklentilerini değiştirmiştir. Yüksek modadan (Haute Couture) teknoloji odaklı modanın yarattığı yüksek teknoloji modaya (“Haute-Tech” Fashion) dönüşüm ile aslında en büyük devrimlerden biri yaşanmaktadır” (Değerli, 2019: 50).

Evrimsel bir süreçten geçmiş ve bazen abartılı kalıplarla yansıtılmıştır. Bu zaman aralığında sosyal sınıf farklılıklarının eşsiz bir sembolüdür. Rönesans ve Fransız Devrimi'nden büyük ölçüde etkilenmiştir. Giyinmek; özgürlük ve eşitlik gibi romantik kavramlara dayanan yeni bir anlam kazanmıştır. Fransızların tüm dünyaya kabul ettirdiği, sosyal hayatta yüksek tabakanın giydiği “Haute Couture” kişiye özel giyim modası günlük yaşamda dahi karşımıza çıkmaktadır.

Fransa 17. yüzyılda geleneksel üretim tekniklerinin pekiştirilmesi ve uluslararası alanda tanınır olmasıyla, ülkenin ekonomik anlamda kalkınması ve kültürel kimliğine katkıda bulunması için tekstil ticareti ve giysi üretimi konusunda birtakım yeni kanunlar düzenlemiştir. 1868 yılında ise Chambre Syndicale de la Haute Couture (Haute Couture Sendikası) kurularak Paris’de Haute Couture tasarımcılarının yönetimi ve işleyişi belirli standartlar üzerinden gerçekleştirilmiştir” (Arnold, 2009:52).

Şekil 1- Charles Frederick Worth tasarımı 1956

Kaynak: Martin, Harold Koda- Haute Couture The Metropolitan Museum of Art Harry N. Abrams, Inc. (1995) 15.04.2020

Charles Frederick Worth ilk Haute Couture ürünleri çıkararak kendini kabul ettirmiştir. Bu ürünlerde Şekil 1’de görüldüğü gibi özel kumaşlar, el sanatları, nakış, dantel ve fırfırlar kullanmıştır. Kabarık gösterişli kıyafetler dikmiştir. Basit kıyafetler dikmek istemeyen ve sıradanlığı sevmeyen Charles Frederick Worth muhteşem kıyafetlerle ün salmıştır (Şekil 2).

Şekil 2- Tasarımcı Charles Frederick Worth tasarımı. İpek, boncuklar, metal iplik kullanılmıştır, 1925

Kaynak: <https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/C.I.46.4.20a-c/>
19.04.2020

Charles Frederick Worth soylu kadınlar için kıyafet tasarlamakla bilinmektedir. Bunlar arasında en ünlüsü ise Fransa Kraliçesi Eugenie ve Sarah Bernhardt gibi sahne sanatçılarıdır. Abartılı mücevher ve nakış eteğinde uzanarak kadın hatlarını belirginleştiren ürünler ortaya koymuştur.

Birçok moda tarihçisi tarafından Şekil 3’de görülen Charles Frederick Worth Haute Couture ’ün babası olarak kabul edilmiştir. Worth İmparatoriçe Eugénie'nin resmi terzisi olmuş ve abartılı gece kıyafetleri, gösterişli mahkeme elbiseleri ve maskeli balo kostümleri için siparişlerinin çoğunu kendisi tasarlamıştır.

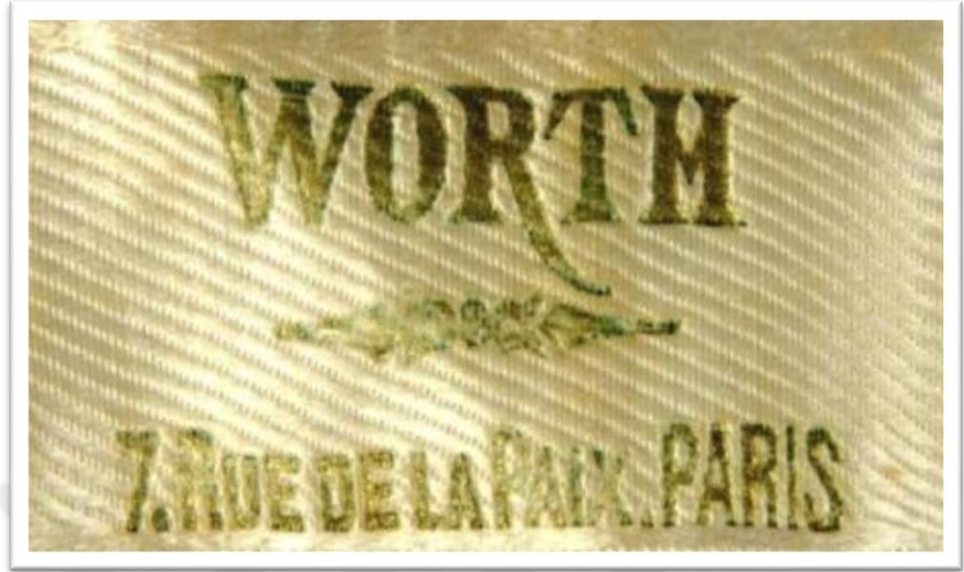
Şekil 3- Tasarımcı Charles Frederick Worth

Kaynak: “Early Haute Couture a historical view” ss:4 (2017) 10.07.2020

“Gazetelerdeki moda sayfaları 1850’lerde yaygınlaşmaya başlamıştır ve üst sınıflar için yapılan pahalı Haute Couture temelleri İngiliz moda tasarımcısı Charles Frederick Worth tarafından atılmıştır” (Crane, 2003: 179-80).

“Basit ve işlevsel hazır kadın giyiminin aksine “Haute Couture” “kişiyi özel tasarım” da iyi bir başlangıç yapmıştır. İngiliz Charles Frederick Worth (1825-1895), kişiyi özel tasarımın temelini 1857’de Paris’te açtığı modaevi ile atmıştır. Worth, her sezonda yeni bir koleksiyon sunma geleneğini başlatmış ve giysileri canlı modellere giydirerek sunum yöntemini değiştirmiştir. Worth’un sunduğu koleksiyondan birçok insanın aynı giysiyi sipariş edip alabileceği bugün de kullanılan moda sisteminin temelini oluşturmuştur” (Fukai, 2006:153).

Kıyafetlerinin itibarı o kadar çok duyulmuştur ki birçok ülkeden insanlar kıyafetlerini almak için Paris’e gitmişlerdir. Worth Şekil 4’de görülen etiket gibi markasını etiket şeklinde kullanan ilk moda tasarımcısıdır.

Şekil 4- Charles Frederick Worth Etiketi

Kaynak: <https://www.quitandafashion.com.br/2016/03/alta-costura-tem-pai-charles-f-worth.html> 22.02.2020

Başka bir isim olarak Paul Poiret, 20. yüzyılın ilk yirmi yılında önde gelen bir Fransız moda tasarımcısıdır.

“Paul Poiret, meslektaşlarının çoğu gibi, sanatın patronuydu ama Haute Couture bir tasarımcının tanımına, ancak bu yakın ilişki moda giysilerin zengin müşterilere hitap etmesini sağlamıştır. Worth gibi, Poiret de ürünlerini tanıtmak suretiyle giyim eşyası üretimine olan mesafesini azaltmıştır. Poiret kariyerine Haute Couture ile başladı ve elbise tasarımlarının resimlerini pazarlamıştır. Haute Couture evini kurduktan sonra Poiret, diğer yetenekli sanatçı ve tasarımcılar, illüstratörler, grafik tasarımcılar, matbaacılar ve tekstil tasarımcıları yeni ürün yelpazeleri geliştirerek çalışmıştır” (Troy’dan aktaran Gwilt, 2012: 26).

Şekil 5- Tasarımcı Paul Poiret'in özel çalışmalarına örnekler.

Kaynak: <https://styleyourman.wordpress.com/2016/05/31/teller-paul-poiret/> 22.02.2020

“Dahası, Poiret kendi yarattığı imajı pazarlama aracı olarak görerek hem Paris'te hem de uluslararası turlar sırasında çeşitli sanatsal yollarla topluluklara ilham vermiştir. Haute Couture yaratıcı özgür ve ayrıntılı elbise, stil duygusu ile Poiret kendi kişisel markasını geliştirmeye devam etmiştir” (Gwilt, 2012: 26). Paul Poiret'in kostümleri andıran çalışmaları Şekil 5'de görülmektedir.

“20. yüzyılın ilk yıllarında Paris kadın modasının yükselişine tanık olmuştur. Haute Couture evleri; Gabrielle ‘Coco’ Chanel, "Klasik" tasarımcı olarak kabul edilen Madeline Vionnet ve Alix Gres; tasarımcı Jean Romantik tarzıyla tanınan Lanvin; ve Elsa Schiaparelli kışkırtıcı tasarımcı olarak bahsedilmektedir. Bu dönemde, stil özellikleri ve halkın couture evleri, bireysel moda çalışma ve stiliyle sürmeye devam etti. Örneğin Coco Chanel'in kıyafetleri pratikti: cepler uygun şekilde, düğmeler işlevseldi ve moda stilleri açıkça mütevazıydı” (Gwilt, 2012: 26).

Chanel, tasarım ilhamının geldiği maskülen bir görünümü savunmuştur. Erkek giyim ve iş giysilerini kadın giysilerine uyarlamıştır. Kadınların işgücüne girmesi kabul edilmiş olup, Coco Chanel gibi Haute Couture çalışan tasarımcıların kadın giyimi farklılaştırmıştır.

Haute Couture köklü marka ve özel tasarımcıların tercihi olmaya başlamış, sadece kişiye özel tasarımlar ile moda dünyasını etkilemişti. İkon haline gelen tasarımlar ve eserleri günümüz de dahil olmak üzere varlığını sürdürmektedir.

Versace ya da şirket ismi ile Gianni Versace İtalya Milano'da 1978 yılında kurulan lüks butik mağazasıdır. Bugün itibarıyla dünyada mağazalar zinciri olan ve parfümden saate (ilk saat üretimi 1994 yılında Gianni Versace ve Frank Muller imzası ile İsviçre'de üretilmiştir) kadar hemen her türlü lüks aksesuar tasarım ve üretimine girmiştir (Şekil 6).

Şekil 6- Tasarımcı Gianni Versace tasarımı

Kaynak: Martin, Harold Koda- Haute Couture-The Metropolitan Museum of Art_ Harry N. Abrams, Inc. (1995) 25.04.2020

Haute Couture kıyafetler insanların özel zevklerine göre şekillenmiş özel tasarımlardır. Genellikle yüksek gelirli seçkin müşterilerin beğenisine göre hazırlanmış kıyafetlerdir. Gelinlik buna bir örnek olarak verilebilir ancak Haute Couture sadece abiye değil müşterilerin günlük giyim ihtiyaçlarını da karşılamıştır

Yaratıcılık kavramı olan Haute Couture, 1945'te Fransız Yasalarıyla koruma altına alınmıştır. Bununla birlikte moda ve tekstil tasarımı farklı tarzlarda kendini gösteren bir alandır. Uzun bir geçmişe sahip yüksek moda, etkisi kolayca geçmeyen bir giyim tarzı olmuştur. Ölçek, denge, renk ve doku üzerinde çok hassas modeller tasarlanarak disiplin ve emek gerektirmektedir.

Moda temel olarak sosyal sınıflar tarafından farklı şekillerde kullanılır, toplumsal değerlerin hızlı gelişimi, Teknolojik gelişmeler, görsel ve yazılı basın aracılığıyla sağlanan kolay iletişim sayesinde modanın da aynı hızda yayıldığı bir çağda yaşamaktayız. Buna güncel Haute Couture defilelerinden Dior markasının özel defilesi örnek verilebilir.

Dior için hazırlanan sonbahar-kış 2020-2021 Haute Couture koleksiyonu, İtalyan film yapımcısı Matteo Garrone tarafından yönetilmiştir. Bambu ormanında, nehir kenarlarından seyahat ederek, ilerleyen minyatürlerle dolu bagajın içinde taşınan elbiseleri 10 dakikalık kısa film ile tanıtmışlardır (Şekil 7).

Dior Reklam Filmi:

(<https://www.youtube.com/watch?v=yxBFwqRbI8c&feature=youtu.be>) 25.04.2020

Şekil 7- Dior'un reklam çekiminden bir kare

Kaynak: https://www.dior.com/en_int/womens-fashion/haute-couture-shows/fall-winter-2020-2021-haute-couture-collection 25.04.2020

Şekil 8- Dior'un 2020 koleksiyonundan

Kaynak: https://www.dior.com/en_int/womens-fashion/haute-couture-shows/fall-winter-2020-2021-haute-couture-collection 25.04.2020

Dior'un yeni tanıttığı tasarımlarında rüyasını yeniden şekillendirerek büyüleyici, lirik ve fantastik bir evren yaratılmıştır. Salyangoz kadın, deniz kızı ve odun perisi gibi mini boyutlarda yapılan Grek esintili sütun elbiseler Şekil 8'de görülmektedir. Filmin kapanışında karakterlerin giydiği ısmarlama parçalar haline gelmişlerdir.

1.1.2 Kavram Olarak Haute Couture

Haute Couture, daima moda dünyasının en üst mertebesi olmuştur ve köklü geçmişe sahiptir. İçinde bulunduğu moda dünyasında mesafeli duruşunu korumuştur. Çünkü “Yüksek Moda” anlamına gelen “Haute Couture” kişiye özel ürünlerin ötesinde zanaatkarların elinde hayat bulan zamansız ve dekoratif tasarımlardır.

“1960 yılında Haute Couture’a Coco Chanel, Christian Dior gibi ünlü modacılar yön vermiştir. 1960 yılında daha genç ikonlar modayı yönetmiştir. Ekonomik açıdan da daha uygun ve pratik giysiler moda olmuştur. Bu dönemde hazır giyim Haute Couture’ün bitmesine sebep olmuştur. İnsanlar hazır giyime yönelmiştir; özellikle de gençlerin yöneldiği akım hippy-look tarzı olmuştur” (Saillard, Zazzo, 2012: 62).

1970 yılında, teknoloji ilerlemiş hazır giyim sektörü de teknolojiyle birlikte büyümüştür. Moda alt sınıflarında ulaşabileceği bir kavram olmuştur. Hippy-look akımı etkisini sürdürmüştür. Bu dönemde etek boyları da kısalmıştır, parıltılı kıyafetler tercih edilmiştir. Poliester, saten, kaşmir, tüvit, keten gibi kumaşların kullanımı yaygınlaşmıştır. Hazır gömlekler, jean, tunikler ve hazır elbiseler Haute Couture’u geri plana itmiştir” (Saillard, Zazzo, 2012: 62).

“Haute Couture’ün doğduğu ülkeyi Fransa olarak yorumlamak mümkündür. Bunun yanında hazır giyimin doğduğu ülkenin de Amerika olduğunu belirtmek mümkün olur. Özellikle New York’un moda dünyasında yer alması ile birlikte, pazarı olan bir hazır giyim sistemi oluşmuştur (Arnold, 2009: 56).

Bu nedenle moda ve tekstil firmalarının Haute Couture atölyeleri zamanla koleksiyonlarına hazır giyim öğeleri eklemiş, aksesuar ve parfüm gibi farklı moda ürünlerine yönelik pazar genişlemesi ile marka bilinirliği yaratmışlardır. Haute Couture giyimde dekoratif aksesuar ve materyaller ile desteklenen tasarımlar, markaların imajını olumlu yönde etkilemiştir.

“Tüm giysilerin dekoratif olduğu için 'Haute Couture' ile ilişkisi vardır. Elemanlar ve her şey elle yapılıp dikilmektedir. Zaman alan tasarım süreci el kesme küçük parçalar,

inciler, kristaller ve nakış bu ilişkiyi güçlendirir” (Berner-Wik, 2019:108). Günümüzde popülerliği eskiye nazaran azalsa da kavram olarak Haute Couture kendisini lüks moda pazarı olarak yerini korumaktadır.

“Lüks markaların günümüzde marka kimliklerinin temeli Haute Couture moda evlerinin prensiplerine dayanmaktadır. “Lüks markalar müşteriler için somut olmayan bir fayda kaynağıdır, bu faydalar logo veya sembolü olan lüks markalar, şirketin kişiliğini ve değerlerini tasvir etmektedir. Bu da müşteriler arasında başarılı marka imajı demektir” (Okonkwo’dan aktaran Amin ve Ghazali, 2019: 2).

Haute Couture tasarımcıların çoğu markalaşmış kimlikleri ile tanınmaktadırlar. Birçok tasarımcı ve sanatçı sosyal medya dahil olmak üzere, marka kimliklerini kullanarak tasarımcıların daha büyük kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır.

1.1.3 Tasarım Olarak Haute Couture

Bir ürün tasarlanırken net bir tasarım yapmak için, çizgi, yön, doku, oran orantı ve renkten meydana gelen görsel öğeler kullanılır. Kullanılan görsel öğeler yeni bir bütünü meydana getiren esas parçalardan oluşan hedef belirleyicilerimizdir. Yapılacak tasarımın hedef kitlesinin farkındalığı ve beklentileri anlaşılmalıdır.

Bu süreçte, tasarım ilke ve metotları ile ilerlemek bir yana kullanıcının istekleri ve talepleri doğrultusunda aksesuar ve tamamlayıcı öğeler ile birlikte ilerler. Çünkü ürün tasarımında kullanılacak malzeme ve üretim yöntemi yapılan tasarımın iyi bir biçimde uygulanması için öncelikli kriterlerdir. “Tasarımcılar, bir koleksiyon hazırlarken, trendleri araştırmakla sorumludur. Trend araştırmaları, sektöre uygun çeşitli yayınlardan, internet sitelerinden yapılabilmektedir. Ayrıca müzeler, konserler, filmler ve bunun gibi aktiviteler de konsept araştırmasında önemli bir yer tutmaktadır” (Kelebek ve Sayar, 2020: 510).

Bir tasarımcı için yaşadığı ortam olaylar ve biçimler esin kaynağı olabilir. Bir fotoğraf, heykel veya bir çiçek, tarih boyunca konular insanoğlunun kendi oluşturmuş

olduğu efsaneler, mitolojik öyküler, dinsel semboller ve kültürler tasarımcılar için beslenme kaynağı olmuştur.

Haute Couture tasarımlar eskiz süreci ile başlayan ilk taslaklarından sonra tasarımların teknik çizimleri yapılarak üretilmesi için gerekli her bilgiyi içerir.

Haute Couture bir çalışma tasarımı olarak ayrıcalıklı olmalıdır, yani yapılan iş ve giyecek kişi arasında bir bağ yaratılmalıdır. Kullanıcıya özel tasarım ancak böyle bir alanda kendi değerini keşfetmiş olacaktır. Çünkü tamamı ile günümüzde moda perakendeciliği ve hızlı moda kavramları gündemdedir. Fakat Haute Couture giyim tarzı hala yüksek kademe dediğimiz burjuva sosyal gurubunun yüksek maliyetler ile üretilen ürünleri olarak kendini korumaktadır.

Günümüzde sürdürülebilirlik bültenleri sık sık yayınlanmakta ve markaların faaliyetleri açıklanmaktadır. Her sektörde olduğu gibi tekstil ve moda sektörü de bu duruma uyum sağlamaktadır. Aynı zamanda doğaya en çok zarar veren oluşumlardan biridir. Üretimde sürdürülebilir çözüm odaklı adımlar atılmaktadır. Lüks moda markaları ve tasarımcıları bu süreci destekleyen tasarımlar ve koleksiyonlar ile en büyük destekçileridir.

Haute Couture giyimde uygulamalar Şekil 9'daki yol haritasına göre şekillenmektedir. Moda öğeleri renk, doku, çizgi, materyal vb. birçok tamamlayıcı tasarım ögesi ile bir bütün halinde oluşum sağlamaktadır.

Şekil 9- “Haute Couture ’de Döngü”

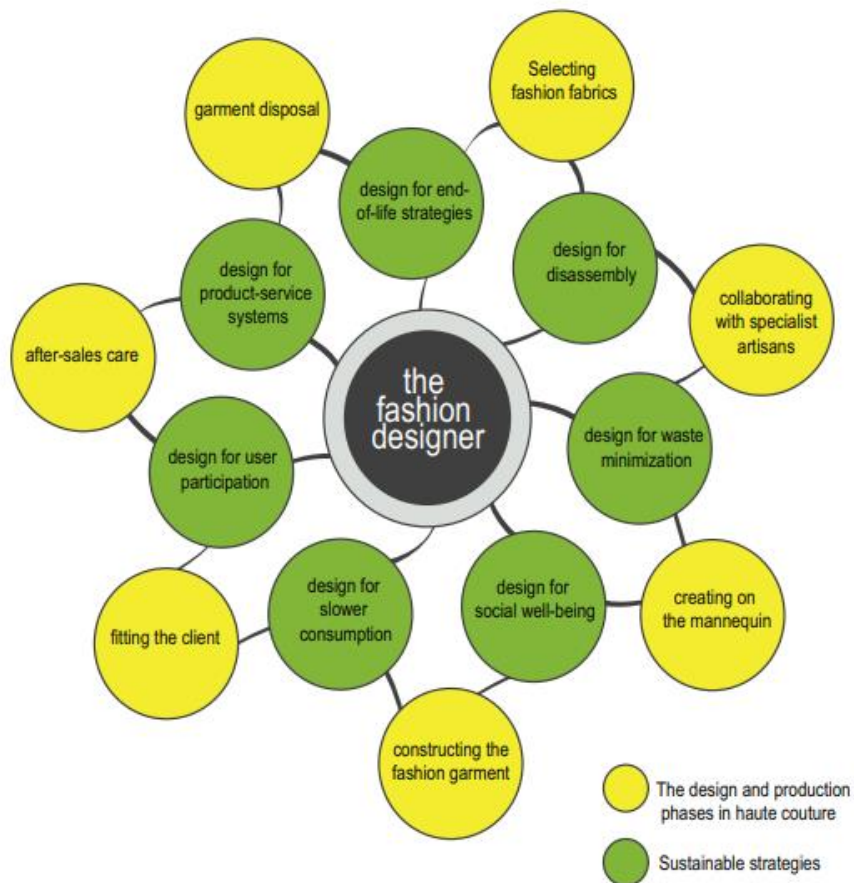
Kaynak: “Burcu ÖZBEK (2019) Fransa’daki Haute Couture Endüstrisinin Gelişimi ve Günümüzdeki Etkileri” ss:12 30.04.2020

“Yaratıcılık ve estetik kavramlarıyla ortaya çıkan Haute Couture kavramı yaratıcılık ve hayal gücüyle birleşerek kişiyeye özel olması Haute Couture’ün farkını ortaya koymaktadır. Tanımı yapılacak olursa; her iki alan içinde bir giysi tasarımı oluşturulacağı için üretilecek giysinin çizimi, zamanlaması, kalıbı ve planı yapılarak oluşturulmalıdır” (Milleret 2015: 95).

1.1.4 Haute Couture Giyimde Üretim

Haute Couture üretim süreci özel emek ve zaman harcanmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla bir Haute Couture tasarımcısının farkı daha fazla gösterdiği özen ve verdiği emek olup kişiye özel, bire bir çalışılan özel bir alan yaratılması gerekmektedir. Şekil 10'da tasarım ve üretim döngüsü görülmektedir.

Sürdürülebilir stratejilerin tasarım ve üretim süreci ile bağlantısı Şekil 10'da görüldüğü gibidir. “Model tasarım ve tasarım alanındaki faaliyetlerle ilişkilendirilebilecek bir dizi sürdürülebilir stratejilerinin üretim süreci ile bağlantısını açıklamaktadır. Haute Couture metodolojisi de uygulanan üretim süreci ve stratejilerine dayanarak oluşturulmuştur” (Gwilt ve Rissanen, 2011: 68).

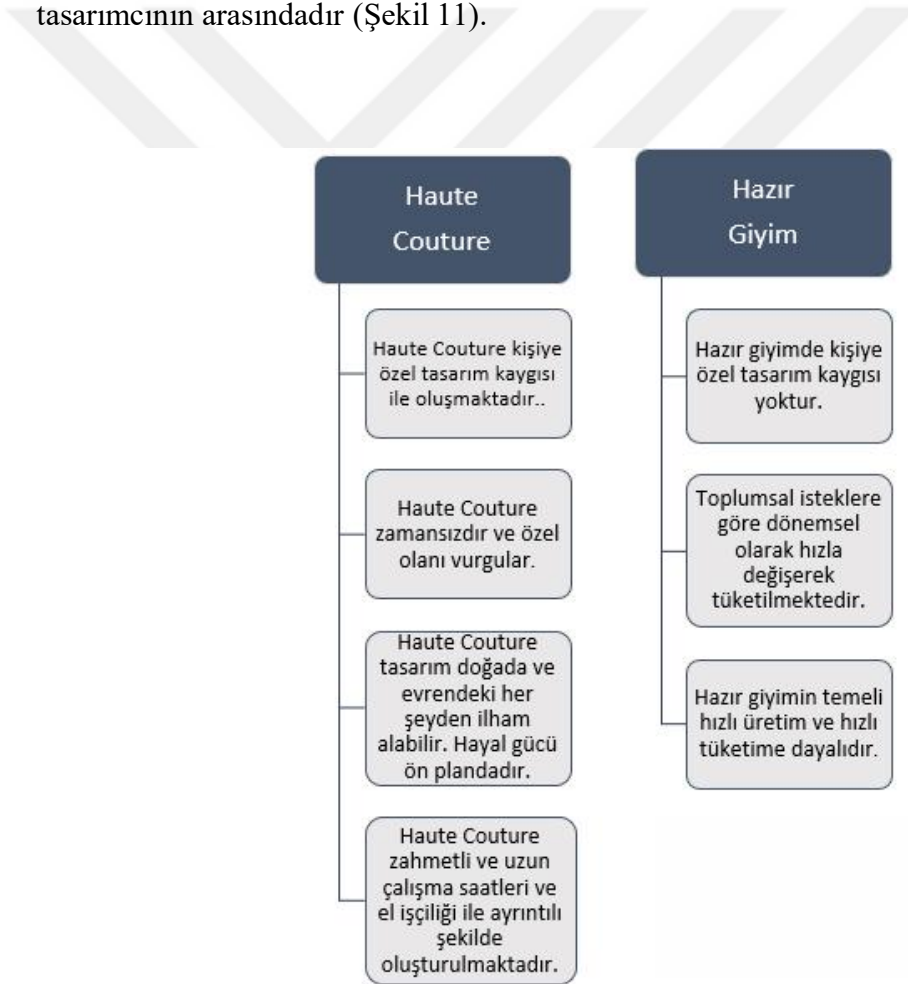
Şekil 10- Tasarım ve Üretim Döngüsü

Kaynak: Alison Gwilt ve Timo Rissanen, (2011) “Shaping Sustainable Fashion : Changing the Way We Make and Use Clothes” ss:68 12 30.04.2020

1.1.4.1 Haute Couture ve Hazır Giyim Arasındaki Farklar

Yapılan araştırmalar ışığında toplumun kabul gördüğü güzellik algısında farklı olarak özel tasarımlar bekleyen yani farklı olmayı arzulayan insanların özen gösterdiği bir alandır. Yaratıcılık ön plandadır, sanat akımlarından, desen veya stillerden etkilenebilir. Haute Couture giyimden hazır giyimden ayıran en önemli ayrıntı bu etki ve esin kaynakları ile ortaya koyduğu farktır.

Haute Couture çalışan bir tasarımcı kişiye özel haftalarca belki aylarca sürececek bir tasarım sürecine girer ve bire bir çalışmaktadır. Kontrol hazır giyimden aksine, alıcı ile tasarımcının arasındadır (Şekil 11).

Şekil 11- Haute Couture ve Hazır Giyim Arasındaki Farklar

Hazır giyim, konfeksiyon bazlı çalışan tasarımcılar ise sürekli değişiklik gösteren akıma ayak uydurmak zorundadır. Seçiciliği ve özgünlüğü daha azdır çünkü müşteri kitlesi o sezon hangi renk kumaş doku veya aksesuara yönelim duyuyorsa onu sunmaktadır. Bağlı olduğu kişisel müşteri yoktur örnek olarak Zara, Bershka gibi hızla sezon değiştirerek hızlı tüketime yönelik çalışan giyim firmaları bu zincirin başında gelmektedirler. Bir tasarımcı Corel Draw, Photoshop İllüstrator vb. program ve el eskiz çizimleri ile istenileni karşılamaktadır. Hazır giyim tasarımcısı kendi adıyla tanınması çok zordur ama tasarımları üretilip milyonlarca kişinin dolabında yer bulmaktadır.

1.1.5 Haute Couture Giyimde Kullanılan Baskı Desenlerine Örnekler

Belli başlı lüks markalar Haute Couture tasarımları özellikle benimsemektedir. Moda tüketimi kuşkusuz ki tanınmış markalarda dahil olmak üzere tasarımcılarının elinden geçerek oluşan tasarımlar lüks ve üst sınıfa hitap ediyor olsa bile tüketim ürünüdür.

“Lüks ve tüketici katılım bir oksimoron olarak kabul edilebilir. Birincisi genellikle sosyal mesafe, münhasırlık, seçkinlik, seçim, nadirlik, pahalılık kavramları; iken ikincisi açıklık, erişim, katılım, ilişki, kabul etme fikirleri, içermek, akran ilişkisi olarak belirtebiliriz. Yine de bu ikisi arasında bir bağlantı noktası olabilir sanat dünyasında karşıt kavramlar vardır. İnsanlar duygusal ve entelektüel deneyimler yaşamaya çalışır, diğer insanlarla ve markayla bağlantı kurmak. Bununla birlikte, anlam arayışında, tüketiciler sunulan birçok deneyimin gerçekliğini ve doğruluğunu sorgulamaya başlamaktadır” (Gilmore ve Pine’den aktaran Alessia Grassi:2020 ss 2).

Lüks moda markaları bu evrimi tüketici ile ilişkilerini geliştirmek için bir fırsat olarak görmekte ve kullanabilmektedir. Tekstil baskı tasarımı, yapısal olarak elde edilen tüm tekstil yüzey şekilleri desen üslupları ile harmanlanmaktadır. Renk ve şekil özellikleri bakımından tekstil diğerlerinden farklı bir yüzeye de uygulanabilen baskı tasarımlarıyla çeşitli disiplinlerle ilişkilere açıktır. Ayrıca 20. yüzyıl sanatçıları, tekstil baskı tasarımlarıyla bu alana yön de vermişlerdir.

Güncel tasarımcılardan Ronald Van Der Kemp İlkbahar/Yaz 2021 koleksiyonunu incelediğimizde baskı tasarımlarında bahar renklerinin ve floral desenlerin ön planda olduğu görülmektedir. Tasarımların canlı renkler ve doğa canlılarından esinlenilmiş baskı tasarımları ile kendini sunmuştur (Şekil 12).

Şekil 12- Tasarımcı: Ronald Van Der Kemp İlkbahar/Yaz 2021 koleksiyonundan

Kaynak: Charles de Vilmorin Spring 2021 Couture Collection | Vogue (04.04.2021)

Şekil 13- Tasarımcı: Moncler'in ilk Haute Couture koleksiyonundan

Kaynak: Moncler Genius'da Richard Quinn dokunuşu - L'Officiel (04.04.2021)

Şekil 14- Tasarımcı: Moncler'in ilk Haute Couture koleksiyonundan

Kaynak: Moncler Genius'da Richard Quinn dokunuşu - L'Officiel (04.04.2021)

İngiliz tasarımcı Richard Quinn tasarımları ile kalın ve hantal görünümlü mont-elbiseler sunmaktadır. Eklektik duruşu ve canlı renklerin yer aldığı baskı stilleriyle Moncler dünyasına oldukça çeşitli ve farklı materyal seçimleri sunmuştur. Bu özgün koleksiyon Moncler'in ilk Haute Couture koleksiyonu olma özelliği taşımaktadır (Şekil 13,14).

1.1.5.1 Haute Couture Çalışan Tasarımcılara Örnekler

Örnek olarak Gianni Versace, Valentino, Giambattista Valli vb. dünyaca ünlü markalar ve tasarımcılarının dijital baskı desenleri ile nasıl zenginleştirdiği incelemek mümkündür. Gianni Versace'nin Atelier Versace İlkbahar-yaz 2020 koleksiyonunu inceldiğimizde baskı tasarımlarını gösterişleri renkleri ve desen üslubu ile kendi stiline uygun halde sergilediği görülmektedir (Şekil 15).

Şekil 15- Gianni Versace'nin Atelier Versace İlkbahar-Yaz 2020

Kaynak: <https://www.versace.com/international/en/world-of-versace/brand/atelier-versace/spring-summer-20-collection/> 27.07.2020

Tasarım olarak kendi çizgisi ve stili olan köklü bir marka kimliğine sahip olan Versace renkleri kullanımı desen üslubuyla güncel değişime ayak uydurmaktadır (Şekil 16).

Şekil 16- Gianni Versace'nin Atelier Versace İlkbahar-Yaz 2020

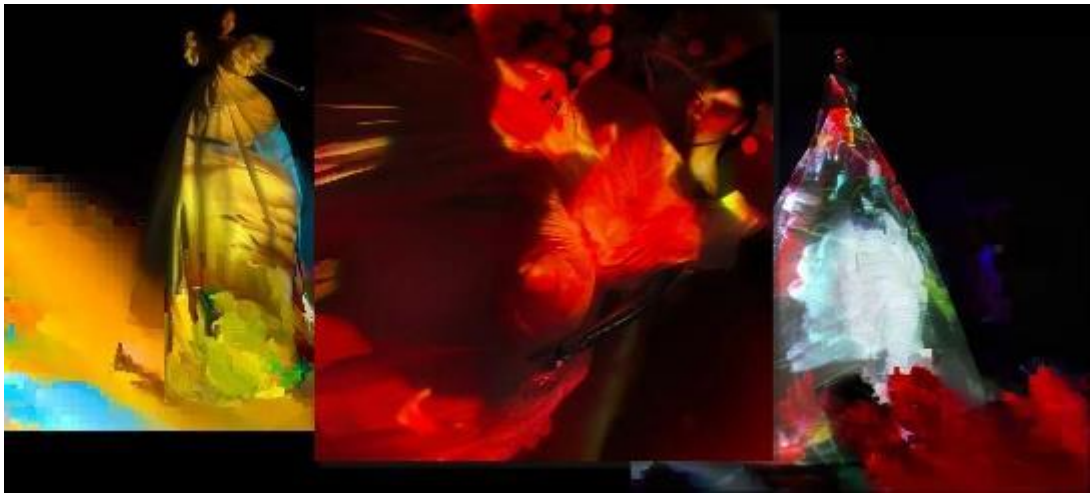
Kaynak: https://www.versace.com/international/en/world-of-versace/brand/atelier-versace/spring-summer-20-collection/_27.07.2020

Bir başka örnek olarak modaevi Valentino, 2020-21 Haute Couture Sonbahar-Kış koleksiyonunu incelemek mümkündür (Şekil 17,18). “Tarih boyunca, sıfırlama veya yeniden başlama anlarında insani değerler her zaman merkezde yer alıyor. Hümanizm yeniden doğuş tohumudur.” cümlesi Valentino 2020-21 Haute Couture Sonbahar-Kış koleksiyonunun çıkış noktası oluyor. Kreatif direktör Pierpaolo Piccoli, böyle anlardan yola çıkarak, hümanizmi şekillendiren duyguları kumaşlarla şekillendirerek 15 silüet ile hayat veriyor ve bunun yeni bir başlangıç olduğunu düşünüyor. İnsana odaklanan ve maddenin önemsiz olduğu bu koleksiyonda Valentino sanatçı Nick Knight ile iş birliği yaparak dijital bir diyalog kuruyor” (<https://www.lofficiel.com.tr/moda-haftasi/valentino-haute-couture-2020-21-sonbahar-kis>) 27.07.2020

Şekil 17- İtalyan modaevi Valentino, 2020-21 Haute Couture Sonbahar-Kış koleksiyonundan

Kaynak: <https://www.lofficiel.com.tr/moda-haftasi/valentino-haute-couture-2020-21-sonbahar-kis#image-48010> 27.07.2020

Şekil 18- İtalyan modaevi Valentino, 2020-21 Haute Couture Sonbahar-Kış koleksiyonundan

Kaynak: <https://www.valentino.com/en-us/collections/women/haute-couture-fall-winter> 01.02.2021

İtalyan tasarımcılardan başka bir örnek olarak Giambattista Valli'nin Haute Couture defilesinden klasik çiçek desenlerini güncel formda kıyafete aktarımını ve renklerin kullanımını incelemek mümkündür. Verilen dönemsel hava baskı ve giysi tasarımının bütününde görülmektedir.

Gerçeküstü balık gözü açıları ile fotoğraflanmış tasarımların, tüylü maskeleri, abartılı pelerinlerin kullanıldığı ve diğerlerinden ayırt edilen desenlerin ön planda olduğu parçalar mevcuttur (Şekil 19).

Şekil 19- Giambattista Valli İlkbahar-Yaz 2020

Kaynak: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2020-couture/giambattista-valli> 27.07.2020

Şekil 20- Dilara Fındıkoğlu
Fotoğraf: Emre Ünal

Kaynak: <https://vogue.com.tr/moda/karsinizda-dilara-findikoglu> 25.01.2021

İşçiliğiyle dikkat çeken tasarımlarıyla son dönemde parlayan tasarımcılardan birisi Şekil 20’da görülen Dilara Fındıkoğlu, tasarımlarını punk, metal, feminizm ve politika gibi aktüel, sosyal kavramlarla irdeleyerek lüks modada yeni bir bakış açısı yakalamıştır.

Özgün tasarımlarını Londra’da tasarlayan tasarımcı, Central St. Martins’deki mezuniyet sergisinden bu yana tanınmaya başlamıştır. Tasarımcının moda dünyasındaki bu sürecini olumlu ilerleyeceği öngörülebilir.

Vogue, Dazed&Confused, i-D, WWD, Terry Richardson CR Fashion Book gibi uluslararası yayınlarda vizyonundan övgüyle söz edilmekte ve Londra Moda Haftalarında koleksiyonlarını sergilemektedir.

Moda fotoğrafçısı olan Terry Richardson CR Fashion Book dergisi için yapılan çekimde, Rihanna'nın giydiği tasarım Dilara Fındıkoğlu'na aittir (Şekil 21).

Şekil 21- Moda fotoğrafçısı Terry Richardson CR Fashion Book dergisi kapak çekimlerinden örnekler

Kaynak: <https://vogue.com.tr/moda/karsinizda-dilara-findikoglu> 25.01.2021

Lorde, Rihanna, Lady Gaga gibi isimleri giydirmiştir, moda dünyasının gelecek vaat eden tasarımcılar arasındadır.

Dilara Fındıkoğlu 2015'te Cental St. Martin'den mezun olduktan sonra Eylül ayında V Magazine'de Lady Gaga'nın seçtiği yeni nesil önemli tasarımcıları tanıtan 'Next Best Things' adlı makalede yer almıştır. Mezun olduğu dönemden beri aktif olarak tasarımlarını sürdürmektedir.

Şekil 22- Erdem Moralioglu

Kaynak: <https://www.mynet.com/londra-moda-haftasi-na-turk-modaci-erdem-moralioglu-damga-vurdu-1243482-mykadin> 01.02.2021

Türk asıllı moda tasarımcısı Erdem Moralioglu Ryerson Üniversitesi'nde Moda eğitimi aldıktan sonra Vivienne Westwood'un yanında staj yapmıştır. Şekil 22' de Görülen Erdem Moralioglu 2005'te markası ERDEM'i kurmuştur. İlk koleksiyonuyla yakaladığı başarı ona Fashion Fringe ödülünü getirmiştir British Fashion Council tarafından pek çok ödül almıştır.

Floral desenler ve yenilikçi dantel kullanımıyla dikkat çeken Erdem önemli isimlerin tercih ettiği bir tasarımcıdır. "ERDEM" tasarımlarını giyen ünlüler arasında Anna Wintour, Keira Knightley ve Kate Middleton gibi isimler mevcuttur.

Kate Middleton Türk tasarımcı Erdem Moraloğlu imzalı, çiçek desenli bir elbise tercih etmiştir. Polonya'ya yaptığı Kraliyet Ziyaretinin ikinci günü Cambridge Düşesi Kate Middleton, Erdem markasının çiçek desenli tasarımını taşımıştır. Kate Middleton'nın Erdem markasının farklı tasarımlarını taşıırken de görülmektedir. (Şekil 23)

Şekil 23- Cambridge Düşesi Kate Middleton

Kaynak: Kate Middleton wearing the Erdem Imari skirt (katemiddletonstyle.org)
08.02.2021

İkiz kardeşler Raisa ve Vanessa, London College of Fashion'da Tiyatro ve Kostüm Tasarımı eğitimi aldılar. 2011'de markaları Raisa & Vanessa'yı kurmuşlardır. Maksimalist ve cesur tasarım anlayışları ile gelecek vadeden tasarımcılar arasındadırlar. (Şekil 24)

Şekil 24- Raisa-Venessa

Kaynak: <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-cumartesi/taylor-nasil-bir-sey-istedigini-soyledi-biz-yolladik-41209412> 01.02.2021

Taylor Swift ve Heidi Klum Billboard Müzik Ödülleri'nde Raisa-Venessa kardeşlerin tasarımı olan fırfırlı mini elbiseyi taşımışlardır. Heidi Klum için dijital baskı kullanılarak kaplan desenli tulum yapılmıştır. Dönemsel bir hava ile 70'lerden ilham alınmıştır. Victoria's Secret modellerinden Chrissy Teigen, Katy Perry gibi pek çok ünlü ismin tercihi olan Raisa-Venessa kardeşlerin tasarımları beğenilerek tercih edilmektedir (Şekil 25).

Şekil 25- Raisa-Venessa tasarımları Taylor Swift ve Heidi Klum

Kaynak: <https://www.usmagazine.com/stylish/pictures/celebs-in-raisavanessa-dresses-taylor-swift-more/heidi-klum-46/> 01.02.2021

I.1.6 Dijital Couture

“21. yüzyıl gelişen bilgisayar teknolojileri ve bilişim sistemleri ile Dijital Çağ olarak nitelendirilmektedir. Küçülen teknolojik ürünler ile artık dünya avucumuzun içindedir. İnternet sayesinde insanlık, hızlı değişim ve dönüşümlerin yaşandığı bir dünyadadır. 20. yüzyılın son çeyreğindeki bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler bugünün sanat ve tasarım dilini oluşturmaktadır” (Üstüner, 2018: 55).

Bilişim teknolojileri, sanatta yeni açılımlar ve oluşumların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Öyle ki, dijital teknolojiye hızlı gelişmeler internet sanatı, fotoğraf-video gibi eski ve yeni medya sanatlarını bir arada kullanarak yeni medya sanatları olan yazılım sanatı, multimedya sanatı, e-posta sanatı ve sanal dünya performansını ortaya çıkarmıştır (Yıldırım, Ö 2012:58).

Dijital ortamda amaç en hızlı şekilde bilgi akışını sağlamak, en net şekilde iletişim kurmak bir Rönesans ressamının sabrıyla, piksel piksel ilerlemektir. Dijital Couture elde veya dijital ortam çizilen portre ve el boyamalarını farklı yöntemlerle dijital olarak işleyen bir kavramdır (Şekil 26).

“Giyim tasarımlarında bilgisayar destekli tasarımı ve dijital baskıyı merkez alan yeni nesil tasarımcılardan Mary Katrantzou 21. Yüzyılın dijital estetiğini yansıtan cesur yüzeysel anlatımlarını giysi formlarıyla birleştirmektedir.” (Akbostancı, 2014:38).

Şekil 26- Dijital tekstil baskı tasarımı, tekstil dijital baskı, Mary Katrantzou, 2009-2010 sonbahar / kış koleksiyonundan

Kaynak: Akbostancı İdil. (2014) “20. Ve 21. Yüzyıllarda Tekstil Baskı Tasarımı ve Üretiminin Değişen Tanımı” Sanat Tasarım Dergisi Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Kasım Sayı: 5 ss. 38

“Dijital Sanat, Yeni Medya Sanatı ya da Sayısal Sanat gibi kavramlarla tanımlanan günümüz sanatı, sadece geleneksel formlarını sanal dünyaya dönüştürmekle kalmamış, aynı zamanda yeni formları, sanat dilini ve yeni sunum alanlarını da

oluşturmuştur. Bu doğrultuda sanatın artık, geleneksel olandan ayrıştığını, yeniden tanımlanması ve temellendirilmesinin yapılması zorunlu hale geldiği ifade edilmektedir” (Yıldırım, Ö 2012: 58).

Versace'nin 1991 yılında yaptığı bir elbise, Pop Art akımının en önemli temsilcilerinden Andy Warhol'dan esinlenmiştir. James Dean ve Marilyn Monroe gibi icon sayılan isimlerin portreleri Pop Art akımının öğelerini barındırarak çalışılmıştır (Şekil 27).

Şekil 27- Gianni Versace, İlkbahar-Yaz 1991

Kaynak: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/83250>

14.06.2019

Tekstil baskı tasarımı, yapısal olarak elde edilen tekstil yüzey şekilleri ve renkleri ile dekore edilmiştir. Renk ve şekil özellikleri bakımından tekstil diğerlerinden farklı bir yüzeye de uygulanabilen baskı tasarımlarıyla çeşitli disiplinlerle ilişkilere açıktır. Bu disiplinler arası ilişki tekstil baskı tasarımcılarının, 20. yüzyıl sanatında tasarımlarıyla yer almasını sağlamıştır (Şekil 28).

Şekil 28- Gianni Versace, Versace Altın tonlu Medusa düğmesi ile süslenmiş ipek kumaştan Blazer 2019

Kaynak: Siteler-ABD-Site (versace.com)_08.07.2020

Haute Couture denildiğinde akla kadın giyiminin yoğunlukta olduğu bir görsel canlanmaktadır fakat geçmişten süregelen bu bakış açısı günümüzde farklıdır. Birçok özel koleksiyonlar ve tasarımlar ile kendi çizgilerini dünyaya kabul etmiş markaların erkek ve kadın koleksiyonlarını incelediğimizde cinsiyetsiz bir gözlem söz konusudur (Şekil 29).

Şekil 29- Atelier Versace Sonbahar-Kış 2019

Kaynak: <https://www.versace.com/international/en/world-of-versace/brand/atelier-versace/fall-winter-19-collection/> 10.07.2020

Kadın veya erkek giyimi gibi kavramların giderek önemsizleştiği bir döneme ilerlemekteyiz. Bedensiz tasarımları hazır giyim dahil olmak üzere Haute Couture’de özellikle gözlemlemek mümkündür. Bunu baskı desenleri renk seçimleri ve model üzerinde kullanımı ile Versace’nin kadın giyiminde olduğu gibi erkek koleksiyonunda da görebilmekteyiz (Şekil 30).

Şekil 30- Gianni Versace, 2020 koleksiyonundan

Kaynak: Siteler-ABD-Site (versace.com)/ 29.05.2021

Valentino 2020-21 Sonbahar/Kış için hazırladığı online defileyi; dijital dünyayla insan arasındaki bağı merkeze alarak oluşturmuştur. Tasarımları Haute Couture şovu olarak değerlendirilmektedir. Temmuz ayında yayınlanan defile büyük yankı yaratmış ve dijitalin gücünü kullanarak modaevinin ustalığını ortaya çıkartmıştır.

“İnsan ve dijital dünya arasındaki ilişkiyi, yaşadığımız zorlukları atlatma aşamasında bize yardımcı olarak gören Kreatif direktör Pierpaolo Piccioli yaratıcılığı, hayal gücünü ve duyguları öne çıkarmayı hedeflemiştir. 2020-21 Sonbahar/Kış Haute Couture şovu, temmuz ayında online platformlarda yayımlanmıştır.” (Valentino'dan Tabuları Yıkan Haute Couture Şovu (vogue.com.tr) 04.04.2021

Şekil 31- Valentino Haute Couture show 2020-21 Sonbahar/Kış

Kaynak: Valentino'dan Tabuları Yıkan Haute Couture Şovu (vogue.com.tr)
04.04.2021

Dijitalleşen dünya ile artık konum değiştirmeden yeni haberleri anında almamız sosyal medya ve e-magazinler sayesinde ilerlemektedir.

2020'nin başından beri süren pandemi dolayısıyla dijital haberleşme bir bilgi kaynağı olmaktan çıkmış, hayatımızın vazgeçilmezleri arasına girmiştir. Pandemiden önce moda haftaları oldukça kalabalık ve verimli geçerken, bu sezon evlerimizden dijital sunumlar ile takip edebileceğimiz Haute Couture defileleri olmuştur (Şekil: 31).

1.1.6.1 Dijital Baskı Tasarımının Farklı Materyallerde Kullanımı

Doğru malzeme seçimi ile dijital çözümler her konuda elverişli ve istenilen sonuca en yakın üretimi sağlamaktadır. Bu bağlamda, farklı malzemelerin bir arada kullanımı ile gelişmiş 3 boyutlu giysiler dahil olmak üzere çeşitli renk ve dokuları dijital yöntemlerle vermek mümkündür. Şekil 32-33’de Julia Koerner, Maison Margiela ve Iris van Herpen gibi yeni nesil tasarımcıların koleksiyonları görülmektedir.

Şekil 32- Julia Koerner “Madagaskar Günbatımı Kelebeği”2019 için 3D baskılı
“Setae” Ceket

J-750 yazıcıda çok renkli Polyjet teknolojisini kullanarak doğrudan 3D baskı

Kaynak: <https://www.re-fream.eu/2019/11/27/digital-vogue-from-2d-to-3d/>
07.05.2020

Julia Koerner Marvel's Black Panther için 3D-Baskılı kostümler üzerinde iş birliği yapmış olan tasarımcı film sonunda “En İyi Kostüm Tasarımı” dalında Akademi Ödülü almıştır.

Şekil 33- Julia Koerner “Madagaskar Günbatımı Kelebeği”

Kaynak: <https://www.re-fream.eu/2019/11/27/digital-vogue-from-2d-to-3d/>
07.05.2020

Iris van Herpen’in çalışmaları ise dijital teknoloji ve Haute Couture giyimin birlikte kullanımına örnektir. Farklı materyaller ile desteklenmiş çalışmalarından örnekleri incelemek mümkündür.

Hollandalı moda tasarımcısı, kariyerini tasarımlarında çeşitli malzemeleri kullanarak ilerletmiştir. Bunların başında metal danteller, silikon, demir talaşı ve cam bulunmaktadır. Ayrıntılı Haute Couture koleksiyonlarında, geleneksel zanaat ile birlikte lazer kesim, dijital üretim ve 3D baskı gibi teknikleri birleştirmiştir.

Gelişen baskı teknolojileri doğru materyal seçimleri ile birlikte kullanıldığında Haute Couture giyime farklı bir bakış açısı sunulmaktadır (Şekil 34).

Şekil 34- Iris van Herpen İlkbahar-Yaz 2019 Koleksiyonu

Kaynak: <https://boutique.humbleandrich.com/iris-van-herpen-spring-summer-2019-haute-couture-collection-paris/> 15.07.2020

“Van Herpen, koleksiyonlarının son biçiminin yeni malzemelerle yaptığı deneyler yoluyla gerçekleştiğini söyledi” (<https://www.dezeen.com/2020/05/06/iris-van-herpen-exclusive-video-interview-vdf/> 08.07.2020).

“Malzemeleri gerçekten yaratarak, giysilerin yapımında kuralların uygulanış şeklini değiştirirsiniz. Bu gerçekten doğru tekniği ve doğru malzemeyi bir arada bulundurmak arasında bir denge ve bu mükemmel kombinasyonu bulduğunuzda özgürlük haline gelir” (<https://www.dezeen.com/2020/05/06/iris-van-herpen-exclusive-video-interview-vdf/> 08.07.2020).

Şekil 35- Maison Margiela İlkbahar 2018 Couture Defilesi

Kaynak: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2018-couture/maison-martin-margiela/slideshow/collection#1> 15.07.2020

Maison Margiela ise kendine özgü stili ile ve farklı materyalleri bir arada kullanarak oluşturduğu tasarımları ile tanınmaktadır. Renklerin ve biçimlerin birbirine girdiği karmaşık görüntülerden bir bütün yaratarak koleksiyonlarına gerçek üstü bir hava katmaktadır (Şekil 35).

Günümüze tasarım ve sunum yöntemleri değişerek gelişmiştir, bu durum tekstil ve moda gibi kavramları özellikle etkisi altına almaktadır. Örnek olarak Charles de Vilmorin'i incelemek mümkündür. Haute Couture 2021 İlkbahar/Yaz sezonu için sergilenen tasarımlar geleneksel ve alışılmamış bir tarzda olup, sprey boya ile oluşturulan baskı desenleri yerine tasarımcının daha soyut ve eskiz tadında çalışmalarının olduğunu söyleyebiliriz.

Tasarımlarında renkleri ve desen tasarım üslubu ile dikkat çeken Charles de Vilmorin baskı tasarımlarını giysi formunun önüne taşıyarak sunmuştur (Şekil 36).

Şekil 36- Tasarımcı: Charles de Vilmorin Haute Couture 2021 İlkbahar/Yaz

Kaynak: Charles de Vilmorin Spring 2021 Couture Collection- Vogue 04.04.2021

21. yüzyıl tasarımcılardan olan Charles de Vilmorin çalışmaları eskiz defterinden alınmış gibi olan çizimlerini farklı boya ve baskı yöntemleri ile aktarmıştır. Sprey boya kullanarak motifler oluşturduğu nakış ve işlemelerin olduğu bir koleksiyon sunduğu görülmektedir (Şekil 37).

Şekil 37- Tasarımcı: Charles de Vilmorin Haute Couture 2021 İlkbahar/Yaz

Kaynak: Charles de Vilmorin Spring 2021 Couture Collection- Vogue 04.04.2021

1.2 Haute Couture ve Giyilebilir Sanat

Giyilebilir sanat, tekstil sanatının içinden çıkmış gelişerek günümüze kadar ürünlerini vermiştir. Tekstil sanatı ise geleneksel üretimden sıyrılarak çağdaş sanat formuna dönüşmüş ve birçok uygulama alanı yaratmıştır. “Giyilebilir sanat teriminin ilk olarak 1960’ların sonları 1970’lerin başında New York ve San Francisco’da ortaya çıktığı bilinmektedir” (Leventon, 2005: 28).

“Raoul Dufy, Paul Poiret ve Bianchini Ferrier gibi dönemin ünlü sanatçıları eserlerinde dokuma, baskı, boyama, dikiş, nakış tekniklerinden yararlanarak, heykelsi giysiler yaratmışlardır. 1960 yıllarının sonunda ise Giyilebilir Sanat eserleri, ilk kez bir tarz olarak görülmeğe başlanmıştır (Öngen, 2012: 1241).

“Sanatçı kültüründen, geleneksel formlardan doğadan ve daha pek çok farklı kaynaktan ilham alarak ve sınırsız çeşitlilikteki malzemeleri kullanarak oluşturduğu sanat eserinde onu giyen ya da izleyen kişiyle görünmez bir bağ kurmakta onunla iletişime geçmekte ve belki de ona bir mesaj vermektedir. Bu bağlamda giyilebilir sanat kapsamında yaratılan herhangi bir sanatsal giysi işlevsel konumundan çok daha farklı bir boyuta geçerek kişiselleşmekte, kendi başına bir kavram oluşmakta ve bu özelliğiyle bir sanat objesi haline dönüşmektedir. Bir moda tasarımcısı sanatsal bir yaklaşımla oluşturduğu giysiye kavramsal ifadeler yükleyerek çalışmasını sanatsal bir kapsama oturtabilmekte ve bir sanat nesnesi olarak konumlandırabilmektedir. Giyilebilir sanat olarak adlandırılan bu sanatsal nesneler görünürde bir giysi ya da bir giysi detayını andırmakta ancak giysinin temel işlevi olan fonksiyonel bir giysi olma özelliğinden uzaklaşıp, bir heykel ya da bir tablo gibi sanatsal bir kavrama bürünmektedir” (Ok, 2016: 68).

Giyinmenin örtünme ihtiyacının ötesine geçişi olarak yorumlanan giyilebilir sanat hareketinde, kişi giysi ilişkisinde sanatçının, fikir, duygu, heyecan ve form bileşimlerini giysilere aktararak tekstillerin elle tutulur, dokunulabilir ürünlere dönüştüğü söylenebilir.

“Kadınların kamusal alanda sadece ‘görüntü’ olarak değil, beceri ve akıl kullanımı bakımından da var olmalarına olanak tanıyan giysi tasarımlarının talep edilmesi, bazı yeni girişimlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu dönemde, yine İngiltere’de kurulan ‘Sanatsal ve Sağlıklı Elbise Derneği’, moda tasarım alanındaki çalışmaları, araştırmacı ve uygulamacı bir zeminde tartışmaya açmıştır. Modanın giderek zevksizleşmesine karşı, ‘Sanatsal– Estetik- Elbiseler’ (wearable art) önerisini geliştiren İngiltere, güncel modanın içinde kadın giyim stilinde ilk sanat hareketinin merkezi olmuştur. Bütün bu gelişmelerin sonucunda 1893-1894’de açılan ‘Estetik Elbiseler’ sergisi dikkate değer bir gelişme olmuştur (Callen’den aktaran Şahin,2015: 26).

Giyilebilir sanat, kaynağını tekstil sanat ve tasarımında bulmaktadır. Dokumadan baskıya dikişten nakışa her türlü tekstil tekniği bu sanatta bir sanatsal ifade aracına dönüşmüştür. Giyilebilir Sanat günümüzdeki anlamına ulaşmadan önce 20yy. başında modayla ilgilenmiş ressamlardan Sonia Delaunay da yaptığı çalışmalarla bu alanın öncülerinden olmuştur denilebilir. Özellikle renkleri ele alışı ve bunu eş zamanlı kontrastlık kavramı içinde değerlendirerek giysilere yansıtması giyilebilir sanatın ilk örnekleri sayılabilir (Şekil: 38).

Şekil 38- Sonia Delaunay ve Robert Delaunay'ın stüdyosunda iki arkadaş, rue des Grands-Augustins, Paris, 1924

Kaynak: <https://blog.fabrics-store.com/2019/02/08/sonia-delaunay-wearable-art/>
08.06.2020

“Baskı tasarımları ile moda tasarımlarına yeni ve çağdaş bir yorum getiren sanatçı, günümüz tekstil tasarımcılarını etkilemeye devam etmektedir. Yüzey tasarımına getirdiği soyut geometrik yaklaşım, pastel tonlardan oluşan tekstil yüzeylerinin, canlı parlak renklerle hareketlenmesini sağlamıştır. Sanatçının, kumaş tasarımını ve giysi tasarımını ayrı ele alan geleneksel anlayışa karşı çıkarak, giysi formu ile baskı yüzeyini birlikte ele alması ve tekstil yüzeyini bir tual olarak düşünmesi günümüzdeki baskı tasarımcılarının örnek aldığı bir yaklaşımdır” (Yıldırım L, 2010: ss.65-66).

“Sanatçının, kumaş tasarımını ve giysi tasarımını ayrı ele alan geleneksel anlayışa karşı çıkarak, giysi formu ile baskı yüzeyini birlikte ele alması ve tekstil yüzeyini bir tual olarak düşünmesi günümüzdeki baskı tasarımcılarının örnek aldığı bir yaklaşımdır” (Yıldırım L, 2010:65-66).

“Bu hareketin bünyesinde yapılan işler aylar hatta yıllar boyunca bir elbise üzerinde cömertçe harcanan uzun ve zahmetli bir sürecin samimiyetini ifade eder. Aynı zamanda bu sanat eserleri bir yenilenme ve kendiliğinden oluşu da betimlerler. Böylece sanatçının ellerinden yaratımının objesine doğru, doğrudan akan bir enerji belirgin bir şekilde algılanır” (King ,2000: 18).

1.2.1 Haute Couture ve Giyilebilir Sanat Arasındaki Farklar

Bir endüstriyel tasarım alanı olan moda, günümüzün hızlı tüket yenisini al anlayışında sıradanlaşmış ve kendini tekrar eder duruma gelmiştir. Bu bağlamda topluma bir güzellik anlayışı sunan bir anlam veren giyilebilir sanat eserleri bir ifade biçimi ve üslubu ile kendini ayrı tutmaktadır. Nitekim biricik ve özel dikim ürünleri kapsayan Haute Couture kıyafetlerin kendi profili olmasına rağmen giyilebilir sanat ürünlerine göre bir ayağı moda trendlerine ve beklentilere göre değişim gösterebilmektedir.

Bunlarla birlikte Giyilebilir Sanat ile Haute Couture gibi kavramların en belirgin ayırıcı özelliği; giyinmek için sanat olarak bilinen, Wearable Art el yapımı kıyafetlerin ayrı ayrı tasarlanmış parçalarını ifade eder veya etkileyici sanat olarak yaratılışı söz konusudur. Haute Couture kavramı ise kişinin özel siparişi üzerine hazırlanan özel dikim giysi ve koleksiyondan oluşmadır.

Tasarım olarak değerlendirebileceğimiz Haute Couture, dikiş teknikleri ile el dikimi ve aksesuarlarla desteklenen, moda perakendeciliğinin içindeki hazır giyim koleksiyonlarından çok daha prestijli olarak gerçek dışı, hayalperest ve yenilikçi tasarımlar yaratmaya olanak sağlamaktadır. Giyilebilir sanat eserlerinin ise ciddi ve eşsiz bir sanat olarak kabul edilmesini amaçladığını söyleyebilir. Çalışılan eseler parçaları satılabilir veya sergilenebilmektedir.

1.3 Tekstil ve Endüstri

“18. yüzyılda İngiltere’de başlayan sonrasında Avrupa ve Amerika’ya yayılan Sanayi Devrimi, üretim yapısını değiştirmekle kalmamış; başta insanların yaşam düzeni ve ülkelerin siyasi yapıları olmak üzere, hemen hemen hayatın her alanında etkili olmuştur. Bu devrimle ortaya çıkan fabrika sistemi, kırsal alandan kentlere olan göçleri hızlandırmış, bu gelişmeyle birlikte günümüz modern şehirlerinin temelleri atılmıştır. Ayrıca kırsal alanlardan kentlere doğru yaşanan göçler, başta işçi sınıfı olmak üzere, yeni toplumsal sınıfların doğmasına zemin hazırlamıştır. Tekstil üretiminde başlayan büyük dönüşümü ulaşımda yaşanan gelişmeler takip etmiş, sonrasında ise diğer sanayi kolları devrimin getirdiği yenilikler bağlamında dönüşüm sürecine dahil olmuşlardır. Çok kısa bir süre içerisinde neredeyse bütün sanayi kolları buhar gücüyle çalışan makinelerle donatılmış fabrika sistemi içerisinde üretime başlamışlardır” (Şahin 2019:2).

Birçok alanda olduğu gibi tekstil sektöründe de endüstrileşme sanayi devrimi ile gelişim göstermiştir. Bugünün gerçeği çağımızın dengesini biçimlendiren endüstridir. 18. yy. sonlarına doğru doruk noktasına ulaşan sanayileşme ile birlikte üretilen makinelerde buhar gücünün üretime etkisi ile birçok alanda olduğu gibi tekstilde de kullanmaya başlanmış ve bu süreçte makineleşme ile birlikte hız kazanılmıştır.

“Endüstri devrimi ile sarsıcı gelişmeler yaşanmıştır. Bu devrime destek sağlayan ana endüstrilerden tekstil endüstrisi, üretimde iş bölümünün başlaması ve sürekli artan üretim miktarları ile çok hızlı bir ivme kazanmıştır. Günümüzde ise tekstil ve moda endüstrilerinin, 4. Sanayi Devrimi yani Endüstri 4.0 ile bütünleşme gayreti içinde olduğu ve teknoloji kullanımına yoğunlaştığı görülmektedir” (Değerli, 2019: 50).

Endüstrileşme ile modanın ilgisine bakılacak olursa, yüksek moda anlamına gelen “Haute Couture” yükselişte olduğu dönemde tasarımcı, zanaatçı kavramının tasarımcı ve

yaratıcı olarak iki ayrı yapıya ayrıldığı görülebilir. Bu süreç uzun çalışma saatleri, en kaliteli kumaşlar ve malzemeler ile kişiye özel olanı betimlemektedir.

Endüstriden etkilenen geleneksel baskı teknikleri “Matbaacılık alanında yaşanan teknolojik yenilikler düşük maliyetli seri üretime olanak sağlar. Ofset baskı sisteminde bilgisayarların kullanılmasıyla birlikte, oldukça zahmetli ve maliyetli olan birçok basım aşaması bilgisayarlar üzerinden gerçekleştirilmeye başlanır. Yeni geliştirilen otomasyon sistemleri, tasarım ve üretim sürecinde bilgisayar teknolojisinin kullanımı kısa zamanda çoğaltım tekniklerinde de genişlemeye neden olur, hızlı ve kaliteli baskılar kolayca yapılabilir hale gelir” (Uçar, 2017: 12).

Teknolojik gelişmeler ile gelen yeni ve hızlı ortaya çıkan ürünlerin estetik değer kaybetmesi ile süreçte insanların zanaatın yok oluşunu ve sanayileşmenin toplumsal sonuçlarını sorgulamaya başlamasını sağlamış ve bu kaygı belki de birçok akımın art arda gelişimine zemin oluşturmuştur. Tekstil endüstrisinin de modanın neden olduğu şiddetli rekabet ile her yüksek moda stüdyosunun markalaşma ve kurumsallaşma olmadan ayakta kalamayacağı bir zemin oluşturmuştur.

1.3.1. Endüstri ve Arts & Crafts

Sanat ve tasarım anlamında gelişim sağlanmasının temel bileşeni sanayi devrimi ile bağlantılıdır. Sanayi devrimiyle teknolojinin gelişim sürecinde yitirilen estetik ve tasarım alanları için tepki olarak Arts & Crafts akımının doğuşuna ve peşinden gelişerek güncellenen akımların çıkış yapmasına neden olmuştur. Tarihsel süreçte sanat ve tasarım alanlarının gelişimini incelemek mümkündür.

“Endüstriyel bir çıktı olan tekstil ürünü, satışı arttırıcı bir faktör olarak estetik değerle birleştikten tekstil tasarım olgusu, sanat ve teknolojinin ayı anda etkili olduğu alanlardan biridir. Tekstil tasarımı, endüstriyel süreçlerle beraber üretime dönüştüğünden bu süreçlerdeki teknolojik değişimler tekstil tasarımı ile birlikte estetik algıları da değiştirmekte ve etkilemektedir” (İşmal, Yıldırım 2008:12).

“19. yüzyılda modernlik deneyimini tüm karmaşıklığıyla temsil etmeye soyunan sanatçılar, modern dünyanın görünümünün ötesinde, modernliğin ruh halini hissettirmeye çalışmışlar, yeni konular yanında yeni biçimsel ve teknik arayışlarla güzel duyunun ötesini amaçlayarak, izleyicinin görme biçimlerini ve algısını değişime uğratma çabası içinde olmuşlardır. 20. yüzyıl sanatı, işte bu çabaların birikimidir” (Antmen, 2009: 18).

Arts & Crafts 1890’lerde ortaya çıkmış sosyal, ekonomik kökenli ve tasarım tarihi açısından önemli bir harekettir. Sanatta birliğin olması gerektiğine ve bütünsel özellikleriyle süslenmiş ve tümüyle sanat eseri gerekliliğine inanmış bir akımdır. Bir taraftan ise dekoratif sanatlar üzerinde etkili olmuş ve Art Nouveau’nın doğmasına ve gelişimine sebep olmuştur. Tekstile yansımalarından ise stilize edilmiş botanik bahçeleri andıran motif ve desenler, çiçekler ve türevleri baskın olmuştur (Şekil 39).

Şekil 39- Duvar Kâğıdı Sanatçı: William Morris

Kaynak: <https://pilgrimtiles.co.uk/product/william-morris-arts-crafts-ref-18/>
27.12.2019

“Yazar ve sanat eleştirmeni John Ruskin, “üretimin ve makineleşmenin geleneksel zanaatçılığı ve el işçiliğini yok ettiğini savunarak her türlü eşyaya kişiliğini kaybettiğini ileri sürmüştür” (Karaören,1997:143). Akımın öncülerinden William

Morris'in düşüncesine göre ise sanatçıların sezgilerini taşımayan seri üretim ürünleri sanat ve estetikten uzaktır. 1910'larda ise etkisini kaybederek yerini, Avrupa'da yerel kültürel değerler ile birleşerek yeni bir tasarım dili geliştiren "Art Nouveau"a bırakmıştır. 19. yy. Arts and Crafts'dan sonraki sanat akımlarını sıralayacak olursak; Art Nouveau, Soyut Dışavurumculuk, Fütürizm, Art Deco, Konstrüktivizm, Dada, Empresyonizm, Kübizm, Fovizm, De Stil vb. akımlardan bahsedebilmekteyiz.

Sanayi devrimi endüstrinin gelişimi sağlamış ve bir seri teknolojik yeniliğin üretimde kullanılması ekonomik, sosyal, kültürel alanları etkilemiştir. Bu durum toplumsal beğenileri etkilemiş, onları değişime sürüklemiştir. Doğal olarak 19.yy. sanatları da bundan etkilenmiştir.

Endüstri Devrimi, kültür sanat ve bilim alanındaki makineleşme, sanayi tipi estetikten uzak üretim anlayışını getireceği için bu kaygıdan kaynaklanan Arts & Crafts hareketi doğmuştur.

"Bu düşüncelerin doğurduğu Arts & Crafts "hareketi, kaygı sonucu ortaya çıkmış bulunmaktadır. 1890'da kurulan 'Aesthetic Movement' (Estetizm) Arts & Crafts Hareketinin gerçekleşmesini sağladığı bilinmektedir. "Arts & Crafts Hareketi"ni de etkileyen Estetik Akım, Viktoryan Dönemi reddederek modaya yön vermiş, rahat ve insan anatomisine uyumlu tasarımlar önermiştir" (Stankiewicz, 1992: 165,173).

20. yüzyıldaki birçok faktör sanat ve el sanatlarının popülerliğini yitirmesine neden olmuştur. Asıl sorun, el yapımı ürünlerin üretiminin emek yoğun olduğu, büyük miktarlarda üretilmesi zor ve çok sayıda insana ulaşabilecek kadar ucuz olmamasıdır. Sonuç olarak her bir akım başka bir akıma tepki olarak gelişmiş ve sönmüştür. Bu doğrultuda açılan Bauhaus Sanat ve Tasarım Okulu günümüz mimari, tasarım, sanat, alanlarındaki yeni başlangıçların okulu olarak açılmıştır. "Bauhaus'la başlayan çağdaş tekstil tasarımının ilkelerini yansıtan tekstiller, dönemin sanat akımlarıyla etkileşimle; hem yenilikçi tasarımların uygulanmasına olanak vermeye, hem de başlı başına serbest bir sanat dalı olarak var olmaya başlamıştır" (Oyman, 2011: 4,5).

Arts & Crafts ile gelişen desen üslupları tasarım ve sanat anlamında günümüzde gelişimini dijital baskı tasarımlarına da yansıtmaktadır. Sanayi devrimiyle birlikte

teknolojik gelişimini hızla sürdüren tekstil tasarımı 20. yüzyılın en kaliteli ve seri baskı imkânı tanıyan dijital baskı tekniği ile aşama kaydetmiştir.

1.4 Baskı Teknolojileri ve Dijital baskı

“Tekstillerin desenlendirilmesi için başlıca baskı teknikleri aşağıdaki gibi ele alınabilir:

- El blok veya el şablon/kalıp (stencil) baskı
- Perrotine veya mekanize blok baskı
- Grave edilmiş bakır plakalı baskı
- Rulo baskı
- Şablon baskı: Düz şablon ve rotasyon baskı.
- Transfer Baskı
- Dijital baskı” (İşmal, Yıldırım,2012:3)

“Her sanatçının seçtiği yöntem ve malzeme ile kurduğu bir bağı vardır. Elle uygulamayı ortadan kaldıran ileri teknoloji ise sanatçının dokunma hissinden de uzaklaştırmaktadır. Tasarımcılar artık devasa boyutlarla çalınabilme özgürlüğüne sahiptirler. Geleneksel düz şablon veya rotasyon baskıda desen tekrar şablonların ölçüleriyle sınırlı iken, dijital baskıda malzeme üzerinde büyük ve çok büyük görüntüler elde etmek mümkündür. Geleneksel baskı tasarımı için yapılan deneysel çalışmalar tasarım programlarındaki araç kutuları sayesinde çok kolay uygulanmaktadır. Güncel olarak dijital baskı uygulamalarında sanatçıların en çok kullandığı araçlar arasında gölge, parıltı, yarı saydam, titreşim, yansıma, muare, optik, ağ, bulanıklık, katman vd. yer almaktadır” (İşmal, Yıldırım 2008:12).

Teknolojik üretim yöntemleri ürün tarzı ve estetiğini etkilemektedir. Tekstil baskı tasarımında da en son gelişim gösteren dijital baskı teknolojisi tekstil baskı tasarımını etkilemektedir.

“Dijital baskı, özellikle ink jet baskı konusunda yapılan teknik araştırma ve çalışmalar sanatsal alandaki beklentiler doğrultusunda çeşitlenerek artmaktadır. Endüstri devrimi ile beraber, sanat-zanaat-tasarım süreçlerinin sorgulanmasına benzer süreçler yaşanmaktadır. Teknik gelişmeye karşı durulamayacağının farkına varan sanatçılar, yeni geliştirilen bu tekniğin sanatsal alanda doğuracağı sonuçlar üzerine odaklanmakla ve değişen estetik doğrultuda sanatsal tavırlarını alma gereksinimi duymaktadırlar” (İşmal, Yıldırım 2008:13).

Güncel baskı teknolojisi olan dijital baskı günümüzde kendini en çok geliştiren teknolojidir. Temelde çağımızda kullanılan büyük tekstil yazıcıları daha eski ve küçük olan masaüstü yazıcılarından geliştirilerek günümüze uyarlanmıştır.

Baskı tasarımı için mükemmel sonuçları dijital baskı teknikleri ile kazanmak mümkündür. Tasarımcının verimliliğini arttıran bir teknolojidir. Sanal ortamda programlar aracılığıyla hazırlanan desenler moda ve tekstil için çok önemli bir konumdadır. Dolayısıyla en iyi verim sağlayan baskı teknolojilerinden olan dijital baskı sistemleri tekstil ve moda tasarımı için vazgeçilmezdir.

1.4.1 Ink jet (Mürekkep Püskürtme) Teknolojisi

“Dijital baskı uygulamaları 1960’lı yılların sonunda geleneksel baskı yöntemleri ile bağlantılı olarak kullanılan CAD/CAM sistemlerinin devreye girmesi ile başlamıştır. Ink jet baskı ise ilk defa halı baskısında 1970’li yıllarda endüstriyel olarak uygulanmış ve bu süreci 1990’lı yıllarda kumaş baskı uygulamaları takip etmiştir” (İşmal, Yıldırım 2008:12).

“Ink jet baskı teknolojisinin esası, baskı desenlerinin bilgisayarda yaratılarak şablon ve renk ayrımları kullanılmaksızın bilgisayardan baskı makinesine gönderilmesi ve daha sonra mürekkebin, deseni oluşturmak üzere damlacıklar halinde çok ince düzelerden kontrollü olarak materyal üzerine püskürtülmesidir. Jet baskı şablonsuz dijital baskı olarak ele alınmaktadır” (İşmal ve Yıldırım,2012: 149).

“Burada, bilgisayarlı desen tasarım ünitesinden gönderilen dijital (sayısal) desen bilgileri ile doğrudan baskı yapıldığı için dijital baskı, püskürtme baskıda mürekkep adı verilen çok düşük viskoziteli boyalar kullanıldığı için ink jet (Mürekkep püskürtme) baskı veya jet baskı, klasik baskı yöntemlerinden farklı olarak kumaşa temas etmeksizin baskı yapıldığı için de non-kontakt baskı deyimleri kullanılmaktadır” (Özgüney ve İşmal, 2003:1).

Mürekkep püskürtmeli baskı makinalarına bir örnek Şekil 40’da görülmektedir.

Şekil 40- Ink jet baskı makinesi

Kaynak: Mimaki, ITMA 2015 için Dijital Tekstil Baskı Çözümleri gardiobunu genişletti- Haberler- Mimaki Bompan Tekstil (10.06.2021)

Günümüzde ise klasik baskı çeşitleri bir yana tekstil tasarımının gelişimini en çok dijital alanda sonsuz renk seçeneği ile “Ink Jet” dijital baskı makineleri sağlamıştır.

“Dijital baskı, tasarımcının çıktı cihazlarını bilgi işlem ağı üzerinde çıkış makinesi olarak görebildiği ve dilediği zaman, gerekli sayıda son haliyle baskı yapabildiği bir tür baskı sistemidir. Kalıp maliyetleri olmadığı için farklı tasarımlar üretilmekte ve bu çeşitlilik tasarımcının ve tüketicinin ufuklarını genişletmektedir” (Uçar ve diğerleri, 2002: 75).

“Bu teknoloji ile çok çeşitli yüzeylere baskı alınabilir: Tekstiller, duvar kaplamaları, PVC, laminatlar, büyük boyutlu reklam panoları, iç ve dış mekân brandaları gibi” (Özgüney ve İşmal, 2003:5-6). Günümüzde en çok kullanılan dijital baskı teknolojileri ink jet, elektrofotografi, transfer, UV baskı vb. baskı teknikleridir

1.4.2 Elektrofotografi teknolojisi

“Elektrofotografi, dijital baskı teknolojileri arasında kullanımı en yaygın olandır. Elektrostatik dijital baskı sistemi olarak da bilinmektedir. Chester Carlson tarafından bulunan sistem için 1939 senesinde patent alınmıştır” (Seli, Oktav, 2017 :374).

“Bu sistem 6 ayrı basamak altında tarif edilebilir. Birinci adımda, ışığa duyarlı baskı silindiri elektrik ile yüklenmektedir. İkinci adımda görüntü olması istenen alanlarda elektrik oranı silindirin ışık tarafından ısıtılmasıyla düşürülerek baskı silindiri üzerinde gizli görüntü oluşturulur. Üçüncü adımda kuru toner parçacıkları silindir üzerine aktarılır. Toner parçacıkları önceden elektrik oranı düşürülmüş olan alanlara tutunur ve basılacak olan iş görünür hale gelmiş olur. Dördüncü adımda yine elektrikle yüklenmiş olan blanket silindiri toner parçacıklarıyla etkileşime geçerek üzerine toplar. Baskı malzeme blanket ve elektrik yüklü kağıt transfer merdanesi arasından geçerek toner parçacıklarını üzerine alır ve baskı gerçekleşmiş olur. Beşinci adımda elektrikle yüklenmiş ön temizlik ekipmanı silindiri şartlandırarak temizlik işlemine hazırlar. LED yapılı slime çubuğuyla silindir üzerinden elektrik oranı düşürülür. Yine elektrikle yüklenmiş yumuşak fırçalarla toner parçacıkları silindir üzerinden kaldırılır. Bu adımlar ayrı baskı ünitelerinde CMYK renkler için aynı şekilde uygulanır. Altıncı ve son adımda görüntü baskı malzemesi üzerine sıcaklık ve basınç yardımıyla sabitlenir (fusing). Bu sistemde, diğer sistemlere göre 600-1200 dpi gibi daha yüksek çözünürlüklerde baskı yapılabilir” (Hoffman’dan aktaran Sesli, Oktav, 2017 :374).

“Elektrofotografi, siyah beyaz ve renkli görüntü üretimi için kullanılan bir teknolojidir. Elektrofotografi ya da diğer adıyla xerografi, bir fotoiletken üzerinde görünmeyen bir görüntüyü oluşturmak için elektriksel yük kullanır. Yeni şekillendirilmiş görüntü sonrasında fotoiletken üzerinden bir kâğıda ya da başka bir medyaya aktarılır ve son olarak fotoiletkenin ileriki kullanımı için temizlenmesi ve geri çağırılması aşamaları ile sona erer (Dewitz’ den aktaran Özer 2008: 26).

“Elektrofotografik baskı sisteminde bir drum üzerine elektrik yardımı ile gizli görüntü oluşturulmaktadır. Oluşan görüntüdeki elektrik şarjı sayesinde baskıyı oluşturan

renklendiriciler olan tonerler, söz konusu gizli görüntü üzerine toplanmaktadır. Drum üzerindeki bu tonerler taşıyıcı bir blanket/kayış üzerine toplanarak kâğıda aktarılmakta ve ardından görüntünün sabitlenmesi amacı ile fuser ünitesinde fırınlanmaktadır” (Şahindoğan, vd, 2014:29)

1.4.3. Süblimasyon Teknolojisi

Transfer baskı olarak da bilinen bu baskı, temelde tekstil yüzeyleri dijital baskıya uygun materyallerde yüksek renk kalitesi veren bir teknolojidir. Çalışılan desenin tekstil olmayan bir yüzeye basımından sonra ısı ve basınç ile tekstil yüzeyine aktarılmasıdır.

“Transfer sonrası desen, materyal yüzeyine aktarılır ve taşıyıcı kağıt yüzeyden ayrılır. Bu metot 1940’ların sonlarında İtalya’da geliştirilen, transfer baskı diyebileceğimiz ticari olarak ilk başarılı adımdır” (Uğur, 2018:3).

“Transfer baskı, desenin tekstil olmayan bir yüzeye önceden basılıp, ardından ayrı bir işlemle tekstil yüzeyine aktarıldığı baskı işlemlerini ifade etmektedir. Başlıca transfer baskı çeşitleri: süblimasyon, eriyik film çıkartma, yaş transfer baskı olarak ele alınabilir. Süblimasyon transfer baskıda kâğıt üzerindeki desen buharlaşabilen boyular ile basılmakta ve kumaş kağıtla temas halindeyken uygulanan ısı etkisiyle boyarmadde gaz fazına geçerek kumaşa aktarılmaktadır. Süblime olabilen dispersiyon boyarmaddeleri kâğıt üzerine basılmakta daha sonra 160-220 °C olan süblimasyon sıcaklıklarında gaz fazında lif yüzeyine tutunmakta ve uygulanan sıcaklıklarda lifin içerisinde fikse edilmektedir. Kağıttaki boyarmaddenin kumaşa transferi için basılı kâğıdın lifle teması sağlanmakta ısı ve basınç uygulanarak belirli bir süre sonunda kağıttaki boyarmadde kumaşa geçirilmektedir” (İşmal ve Yıldırım,2012: 144)

“Eğer ortamda polyester molekülleri bulunuyorsa gaz haline geçen mürekkep poliestere moleküllerini boyar. Baskı yapılacak yüzey polyester içermiyorsa gaz haline geçen mürekkep havaya karışır. Buradan da anlaşılacağı üzere süblimasyon transfer yöntemiyle baskı yapılacak ürünlerin üzerinde poliestere, poliamid molekülleri mutlaka olmalıdır. Aksi halde transfer sağlanamaz. Süblimasyon mürekkeplerinde üç tür vardır:

- a. Su bazlı mürekkepler,
- b. Solvent bazlı mürekkepler,
- c. Yağ bazlı mürekkepler.

Her üç tipteki mürekkebin de transfer uygulaması aynıdır” (Uğur, 2018:4).

1.4.4 UV Baskı Teknolojisi

“UV baskı teknolojileri, çok çeşitli alt tabakalar ve baskı malzemeleri de dahil olmak üzere birçok avantaj sunar. Bu büyümeyi körükleyen başlıca uygulamalar arasında çıkartmalar, ticari olarak basılmış malzemeler ve dekor tekstilleri yer almaktadır” (Urmano, 2014 :9).

“UV jet baskı mürekkeplerin teknolojileri konusunda üç farklı formülasyon söz konusudur:

% 100 UV ile sertleştirilebilir sistemler

-Faz-Değişim veya Sıcak-Eriyik sistemleri

-Su bazlı teknoloji

Bunlar içinde üretici ve kullanıcıların en çok ilgilendiği teknolojiler %100 UV ile sertleştirilebilir ve su bazlı UV olanlardır (Özgüney, İşmal 2003:94).

“Dijital baskı mürekkeplerini UV teknolojisinin kullanımına yönlendiren bir yenilik piezo başlıkların kullanıldığı yatay (düzlemsel) inkjet baskı makinelerinin geliştirilmesidir. Bu makineler rijit ve esnek malzemeler üzerine basmak üzere tasarlanmış olup UV kimyası için idealdir. UV ink jet mürekkeplerinin avantajları şunlardır” (Özgüney, İşmal 2003:92) :

“Buharlaşabilen organik bileşikler (VOCs) bulunmamakta, işçi sağlığı ve çevre kirlenmesi açısından yarar sağlamaktadır.

Enerji gereksinimleri düşüktür.

Sertleştirme işlemi hızlı şekilde yapılabilir.

Uygulanabilen malzeme aralığı geniştir.

Sertleştirme işleminden önce kurumazlar ancak sertleştirme yapıldığı anda hemen kururlar.

Başlıklarda tıkanma olmaz.

Başlıkları temizlemek gerekmez.

Mürekkep bileşimi sabittir, baskı boyunca değişim göstermezler.

Birbirleriyle uyumludurlar.

Kullanılan sertleştirme sistemleri klasik termal kurutuculardan daha az yer tutar.

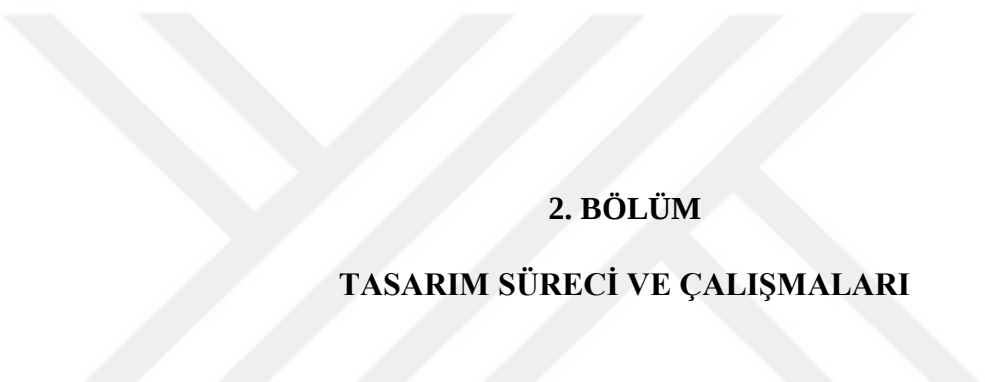
Baskı kalitesi iyidir.

Mürekkep atığı yoktur.

UV ile geliştirilebilen polimerlerle birlikte çalışan inkjet baskı sistemleri sayesinde hızlı prototip hazırlama ve diğer amaçlarla 3 boyutlu modeller yaratılabilmektedir” (Özgüney, İşmal 2003:92).

“Sağlık ve güvenlik açısından ele alındığında UV ham maddeleri tipik akrilik kokusuna sahip olup, göz ve ciltte tahrişlere yol açarlar. Dolayısıyla tahriş etmeyen monomer seçimi, uygulama ve havalandırma gibi konulara dikkat etmek gereklidir. UV ham maddeleri klasik ve solvent esaslı jet baskı mürekkeplerinden daha pahalıdır. Özellikle, özel siparişlerle üretilen yeni akrilatların birçoğu daha yüksek fiyatlıdır” (Özgüney, İşmal 2003:92).

UV baskı en çok ambalaj ve etiketlerde kullanılmaktadır. Metal, PVC malzeme, ahşap plaka, tekstil gibi birçok alanda sıklıkla kullanılmaktadır. UV baskının neden geleneksel baskı çeşitlerinden daha fazla tercih edildiği sorusunun cevabı ise hızlı kurutma tekniği üretim hızının artmasıyla ilgilidir. Geleneksel baskı yöntemini seçmek yerine, UV baskı tekniğini seçerek uzun ömürlü ve kaliteli bir ürün elde edilebilmektedir. Farklı materyaller üzerine UV baskı yapmak mümkündür. Çeşitli malzemelerle uygulanabilir ve sunulabilir.

2. BÖLÜM

TASARIM SÜRECİ VE ÇALIŞMALARI

2. BÖLÜM

TASARIM SÜRECİ VE ÇALIŞMALARI

2.1 Çıkış Noktası

Projenin çıkış noktası, günümüzde genç kitlenin özellikle sosyal medyanın içinde oluşturulan, sanal gerçekliğin içinde yarattığı profillerde yaşamını sürdürmesine dikkat çekmektir. Özel tasarım alanı olarak “Haute Couture” giyimin öğelerinin varlığı benimsenerek, dijital ortamda hazırlanan baskı tasarımlarında eklektik dokunuşlar ile gerçek dışı bir koleksiyon hazırlanması hedeflenmiştir. Çıkış notasının hikâye panosu Şekil 41’de görülmektedir.

2020 itibari ile hayatımızı kaçınılmaz şekilde etkileyen pandemi ve toplum sağlığını tehdit eden virüsten dolayı toplu organizasyonlar iptal edilmektedir. Bu durum şimdiki neslin ve gelecek nesillerin sanal gerçeklikte gündemi takip etmesinin yeni normalimiz haline gelmesi demektir. Sanal ortamda gezilebilen müzeler, tiyatrolar, sokaklar, kütüphaneler arasına yeni dönemde sanal defileler de eklenerek gelişmektedir.

ortamdan takip etmektedir. Hayatımız ile bütünleşen bu sosyal ağ her alanda bize kolaylık sağlamaktadır dijital ortam karanlıkta olan bir başka dünyamızdır. İçine her şeyi gizleyebilir veya anında bulabiliriz. Bunun rahatlığı çoğu zaman hoşumuza gitse de bazı noktalarda kültürümüzden uzaklaşıp başka bir evrende yaşar buluyoruz kendimizi. Bu düşünceden yola çıkarak sanal kostümleri andıran bir koleksiyon tasarım süreci yürütülmüştür.

Koleksiyonda özellikle sanal efektler ile kültürel desenlerin, eklektik dokunuşların olduğu baskı desenleri üzerine yoğunlaşmıştır. Dijital ortamda oluşturulan bu desenler, kullanılan teknik ve yöntemler doğrultusunda birleştirilerek yeni bir "Sanal Vizyon" oluşumu söz konusudur.

2.1.1 Çalışmanın Amacı ve Prensipleri

Çalışmanın amacı, günümüz hazır giyim ürünlerine karşı özel tasarım "Haute Couture" giyim öğelerinin varlığının benimsenmesidir.

Bu çalışmada gerçek ile sanal dünyanın farklılıkları kullanılmış olup, koleksiyonda dijital kostümleri andıran, farklı tekstil desen üslupları ile oluşturulmuş baskı tasarımları yapılmıştır. Form ve yapısal olarak "Haute Couture" başlığı altında özel bir koleksiyon hazırlanması hedeflenmiştir.

Farklı bir bakış açısı olarak Haute Couture koleksiyonları genellikle kadın giyimine yönelik olup bu algı bilincimize yerleşmiş durumdadır. Bu sebeple her cins veya cinsiyetsiz çok renkli desen tasarımlarının oluşumuna yönelim olmuştur. Desen üslubu olarak cinsiyet algısından uzak renkler ve biçimler benimsenmiştir. Dolayısıyla, özel tasarım ve dikim detayları içeren bir koleksiyon oluşturulması kaçınılmaz olmuştur. Gündelik yaşamdan kesitler sunan fakat bir o kadar özel detaylar barındıran renk doku ve tasarım öğelerinin koleksiyona uygun şekilde kullanımı sağlanmaya çalışılmıştır.

2.1.3. Uygulanan Teknik ve Yöntemler

Koleksiyon içinden seçilen üç tasarımın uygulaması yapılmıştır.

TASARIM 1

Sağ tarafı PVC sol tarafı gabardin olmak üzere iki parçadan oluşan ceket tasarımıdır. PVC yüzey üzerine dijital UV baskı yapılmıştır. Ceket ucunda 10 cm ten rengi tül kullanılmıştır.

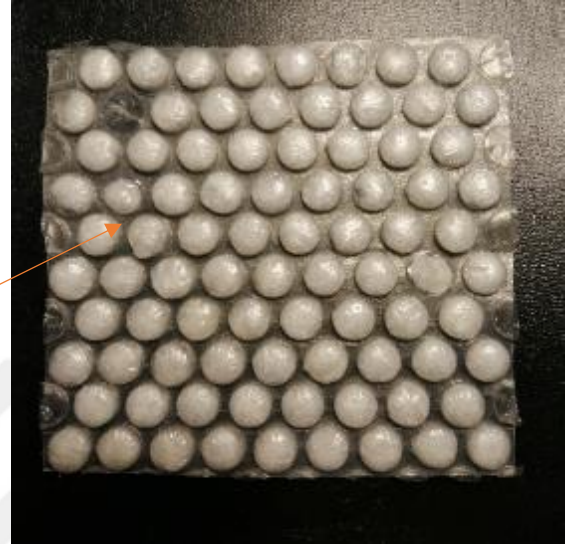
TASARIM 3

Kol tasarımı detaylı bir ceket tasarımıdır. Ceket gövdesi transfer baskı tekniği ile desenlendirilmiş olup, kolları reflektör kumaştandır. Tasarımlarda bisikletçi taytı ve paça uçlarında tozluklar aksesuar olarak kullanılmıştır.

TASARIM 6

Tasarımlarda kullanılan hava baloncuklu dolgu malzemesi yapılan baskı tasarımlarının renk ve şekillerinde devamlılık sağlamaktadır. Altı parçalık koleksiyonda çeşitli yerlerde el işçiliği mevcuttur. Baskı tasarımlarının bütünlüğü açısından hava baloncuklarının içine tek tek cımbız yardımı ile yün lifleri doldurulmuştur. Üretimi yapılan tasarımlardan olan Tasarım 6 Şekil 43'de görülmektedir.

Tasarımın tamamı transfer baskıdan oluşan tulumdur Tafta veya kullanılarak kapitone tekniği ile boyut verilmiştir. Kol dirseklerinde reflektör kumaş kullanılmıştır.

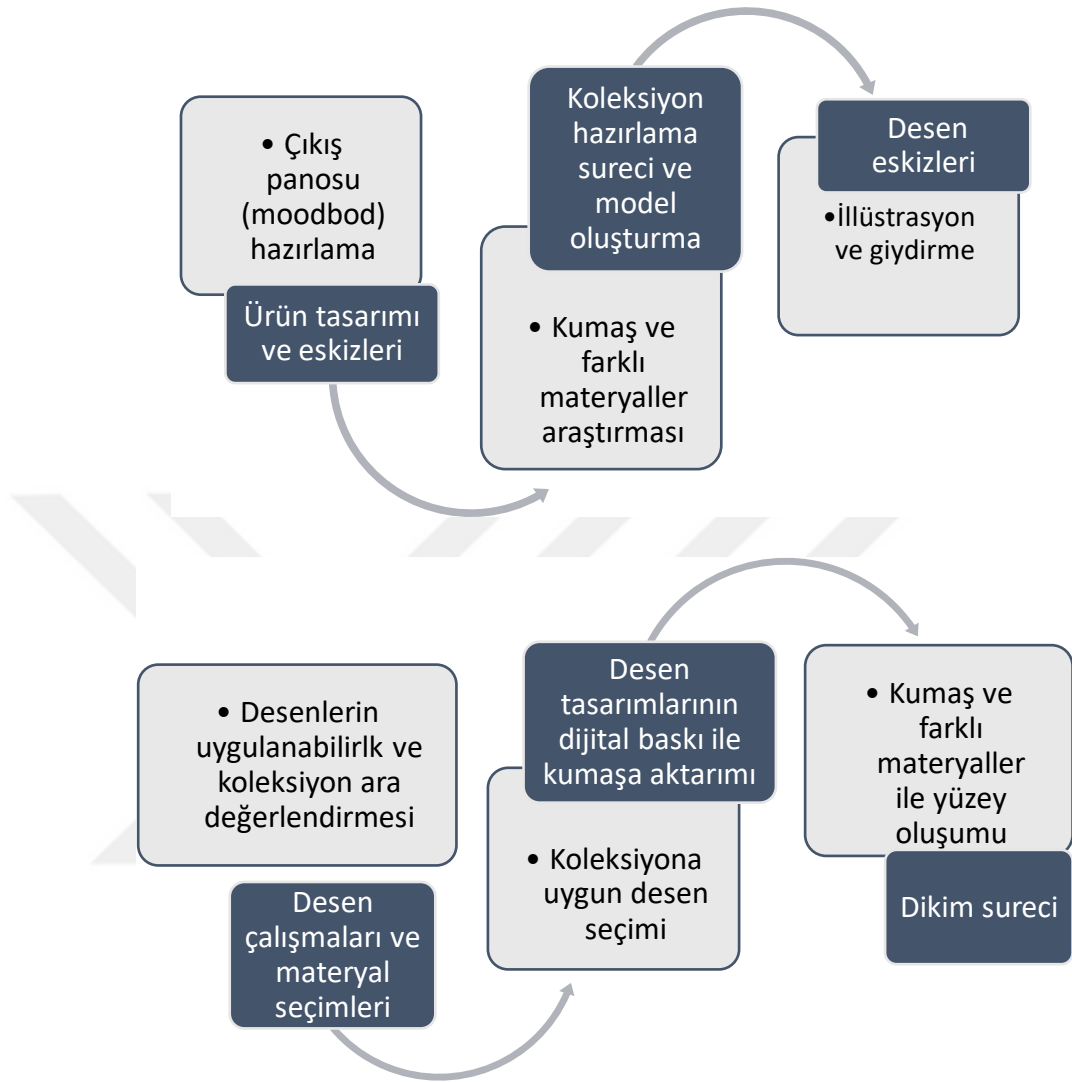

Şekil 43- Tasarım 6 ayrıntıları

Tasarımın dizlik detayları hava baloncuklu şeffaf dolgu malzemesi ile yapılmış olup, baskısı yapılan tasarımın renklerine sahip yün kullanılmıştır. Farklı boyutlarda dolgu malzemesi kullanılmıştır. Koleksiyonun genelinde kullanılan PVC vb. malzemeler ile bütünlük sağlanmaktadır. Yün ile desen oluşumu sağlanarak dolgu malzemesinin içine işlenmiştir.

Yün yayılma özelliği yüksek bir lif olduğu için özellikle tercih edilerek Tasarım 6'da vücudun eklem yerlerinden olan dizlerde, dizlik detaylarında yer verilmiştir. Yün basınç kuvvetine direnç göstererek tekrar kendi hacmine gelebildiği ve özel bir lif olduğu için Haute Couture koleksiyonunda kullanılmıştır (Şekil 44).

Dijital ortamda baskı tasarımlarının hazırlanması, altı parçalık koleksiyonun oluşturulması ve seçilen üç tasarımın üretimi için izlenen süreç Şekil 45'de görülmektedir.

Şekil- 44 Uygulanan Teknik ve Yöntemler

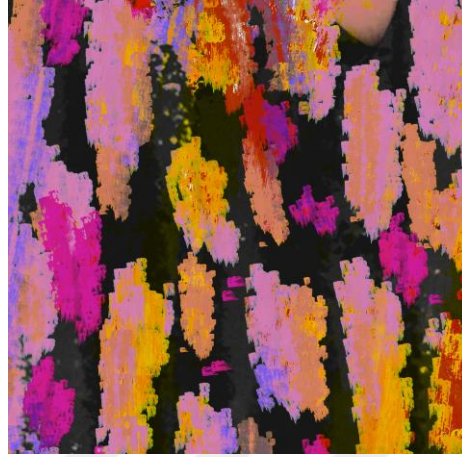
2.1.3 Çalışmada Kullanılan Materyaller

Koleksiyon bütününde gabardin (Poliester/Pamuk), tafta (Poliester), saten (Poliester), reflektör (Poliester) ve yün lifleri kullanılmıştır. Kullanılan farklı materyaller ise PVC ve hava baloncuklu dolgu malzemesidir.

Şekil 45- Hava baloncuklu dolgu malzemesi

2.2 BASKI TASARIMLARI

Şekil 46- Tasarım 1 baskı deseni 1

Şekil 47- Tasarım paftası 1

2.2.1 Tasarım 1’de kullanılan malzemeler PVC, Gabardin, Tafta, Ten tül ve Scuba tayt kullanılmıştır (Şekil 46-47).

Şekil 48- Tasarım 2 Baskı deseni 1

Şekil 49- Tasarım 2 Baskı deseni 2

Şekil 50- Tasarım paftası 2

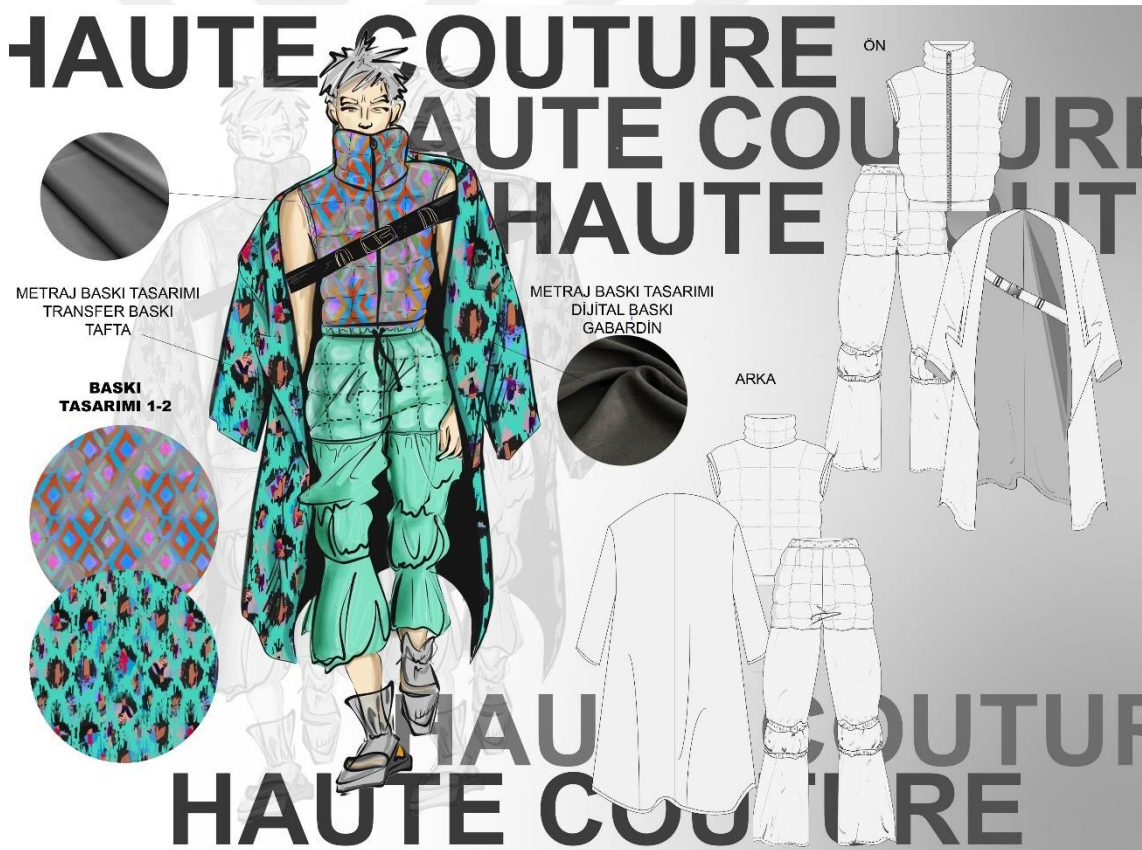
2.2.2 Tasarım 2’de kullanılan malzemeler Gabardin, Saten, Scuba, kullanılmıştır (Şekil 48,49,50).

Şekil 53- Tasarım 4 baskı deseni 1

Şekil 54- Tasarım 4 baskı deseni 2

Şekil 55- Tasarım paftası 4

2.2.4 Tasarım 4’de kullanılan malzemeler Tafta ve Gabardin kullanılmıştır (Şekil 53,54,55).

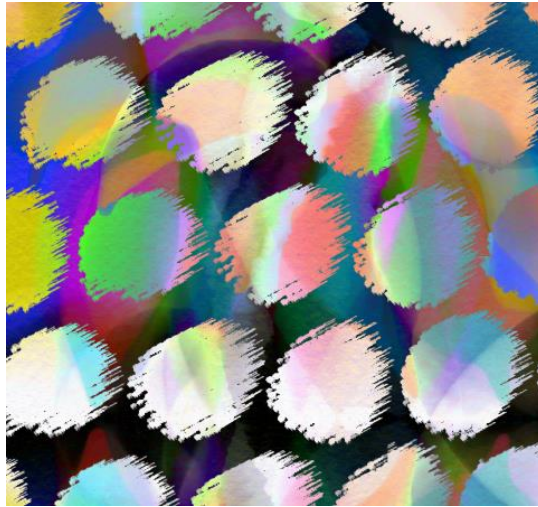

Şekil 56- Tasarım 5 Baskı deseni 1

Şekil 57- Tasarım paftası 5

2.2.5 Tasarım 5’de kullanılan malzemeler Tafta, Hava baloncuklu dolgu malzemesi ve ün kullanılmıştır (Şekil 56,57).

Şekil 58- Tasarım 6 Baskı deseni 1

Şekil 59- Tasarım paftası 6

2.2.6 Tasarım 6'de kullanılan malzemeler Tafta, Reflektör, Hava baloncuklu dolgu malzemesi ve yün kullanılmıştır (Şekil 58,59).

Şekil 60- Tasarım Genel Görünüm

Koleksiyon genel görünümü Şekil 60’da olduğu gibidir.

Şekil 61- Fotoğraf Çekimi Afişi

Üretimi gerçekleşen 3 tasarımın Fotoğraf çekiminden görüntüler şekil 61’de görülmektedir.

SONUÇ

Özel ve biricik olana yönelik bir araştırma yapılan bu tezde geçmişten günümüze giyinmenin daha ötesinde gerçek üstü bir anlam taşıyan Houte Couture tasarımlara yer verilmiştir. Kişiye özel yapılan bu tasarımlar ve tasarımcılar araştırılarak incelenmiştir.

Kendi çizgisi ve vizyonu olan fakat farklı kültürlerden aynı amaca hizmet eden tasarımcılara yer verilmiştir. Dünya genelinde özel ve biricik olan her zaman ilgi ve merak uyandırmıştır. Yaratıcı fikirler edinebilmek adına tarihsel süreçte bu olgular özenle araştırılmış ve işlenmiştir.

Günümüz teknolojileri ile tekstil tasarımı bütünleşmiştir. Dijital baskı tekstil için artık vazgeçilmez bir konumdadır. Çünkü dijitalleşen dünyamızda eski nesil baskı üslupları hala korunsun da çekiciliğini kaybetmemektedir. Gelecek yeni nesillerin dijital evrenlerinde gizlidir. Dijitalleşmenin kaçınılmaz olduğu bu yeni çağda tekstil ve Haute Couture giysi öğelerinin etkilenmemesi imkansızdır.

Giysi tasarımı tekstil tasarımının köklerinden biridir. Geçmişten günümüze farklı alanlarda gelişimini sürdüren tekstil sektörü günümüzde alışılmamış ve yapılmamış olanı aramaktadır. Houte Couture kavramı yeni nesil tasarım ve tasarımcıların gelişimi için idealdir. Bu tez çalışmasında 6 parçalık desen ve model tasarımları yapılmıştır. Her modele uygun kumaş, malzeme seçimi ve baskı türü çeşitlilik göstermiştir. Koleksiyonun 3 ayrı modelin desen tasarımları üretilmiş olup Houte Couture modellere uygulanmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada yeni nesil baskı tasarımları ve Houte Couture kavramının birleşiminden doğan bir koleksiyon hazırlanmıştır. Baskı tasarımları, dijital, transfer ve UV baskı teknikleri ile elde edilmiştir.

Dijitalleşen çağımız gereği her öge, imaj, doku, sanal ortamda yeni bir gerçeklik bulmuştur kendisine. Houte Couture tasarımların yıllarca süregelen katı kuralları esnetilerek yeni nesil tasarımların oluşturulması amaçlanmıştır. Koleksiyon bütünlüğüne bakıldığında alışıla gelmemiş olan materyaller mevcuttur. Hava baloncuklu malzeme gibi farklı materyaller Houte Couture giyimde kullanımı çok rastlanmayan kumaş ve aksesuarlara yer verilmiştir. Ana fikre hizmet eden bu materyaller ve tasarım gücü birleştiğinde yeni, biricik ve eşsiz olan aranmıştır. Bu doğrultuda oluşan koleksiyon da

desen üslupları ve renk seçimleri günümüz cinsiyet ayrımlarından sıyrılarak çalışılmıştır. Cinsiyet farkı gözetmeyen modeller ve baskı tasarımları birleştğinde “Sanal Vizyonlar” başlığı altında gelişmiş bir koleksiyon ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

MAKALELER

ÂMİN Muhammad, GHAZALİ Zulkipli ve GULZAR AMİR (2019). “*Role of Corporate Branding, Customer Involvement and Customer Relationship Proneness in Luxury Fashion Branding*”, Department of Management and Humanities, Universiti Teknologi, Management sciences, Foundation University ss. 1-11.

AKBOSTANCI İdil. (2014). “*20. ve 21. Yüzyıllarda Tekstil Baskı Tasarımı ve Üretiminin Değişen Tanımı*”, Sanat Tasarım Dergisi Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sayı 5 ss. 36.

DEĞERLİ, Nursen Geyik (2019). “*Moda Endüstrisinin Giyilebilir Teknoloji Tasarımları*”, Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi. Cilt: 4 Sayı 1 ss. 50-65

Engin, UĞUR (2018) “*İnkjet (Mürekkep Püskürtmeli) Dijital Baskı Teknolojilerin Çalışma Sisteminin Tanımlaması ve Kullanım Alanlarının Kategorizasyonu*”, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa, Teknik Bilimler MYO, Basım ve Yayın Teknolojileri Programı, ss. 75-85

Engin, UĞUR (2019) “*Transfer Baskı Tekniğinin Basım Yayın Teknolojileri Programlarında Okutulan Baskı Teknikleri Dersine Entegrasyonu*”, Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi ss. 1-14

GRASSİ, Alessia (2020). “*Business School, University of Huddersfield, Huddersfield, UK "Art to enhance consumer engagement in the luxury fashion domain"*”, Journal of Fashion Marketing and Management, Vol. 24 No. 3, ss. 327-341.

İŞMAL, Özlenen. Erdem ve YILDIRIM, Leyla. (2008). “*Bir Gözden Geçirme: Tekstil Tasarımında Dijital Baskı Uygulamaları İle İlgili Akademik Çalışma Örnekleri*”, Tekstil Maraton Dergisi Kasım-Aralık ss. 11-17.

KARADÜLGER, Kamuran (1994). “*Moda Olgusu İçinde Haute Couture Yaklaşımlar*”, Tekstil ve Konfeksiyon Dergisi, İzmir Sayı 1 ss. 1-82.

KELEBEK Nazan, SAYAR Sena (2020). “*Zeugma Kültürel Miras Öğeleri ile Geleneksel Kutnu Kumaşının Giysi Tasarımında Kullanılması*”, İdil Dergisi, 67 ss. 507-514.

OK Meltem (2016). “*Giyilebilir Sanat Bağlamında ‘Ruff Yaka’*”, Yedi Sanat: Tasarım ve Bilim Dergisi, Yaz, Sayı 16 ss. 65-73.

OYMAN, Rengin (2011). “*Lif Sanatında Doğal Malzeme Kullanımı ve Çevresel Sanat Ürünleri*”, Akdeniz Sanat Dergisi. ss. 4-8.

ÖNGEN Ayşe Gamze, (2012). “*Geleneksel Tekstil Teknikleri Işığında Günümüz Giyilebilir Sanat Algısı*”, İdil Dergisi, Cilt 5, Sayı 24 ss.1241.

ÖNDOĞAN, Ziyet (1996). “*1960’dan 1980’e Kadar Moda*”, Tekstil ve Konfeksiyon, cilt.6, ss. 459-452.

STANKIEWICZ, Marry Ann (1992). “*From the Aesthetic Movement to the Arts & Crafts Movement, Studies in Art Education*”, A journal of Issues and Research (33/3) ss.165-173.

SESLİ, Yasemin ve OKTAV, Mehmet, (2017). “*Dijital Baskı Sistemlerinde Baskı Kalitesine Etki Eden Parametrelerin Belirlenmesi*”, Marmara Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Basım Teknolojileri Bölümü, Fen Bil. Dergisi ss. 373-379

SAĞLAMTİMUR. Ö. Zühal. (2010). “*Dijital Sanat*”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt/Vol: 10- S ayı/No: 3 ss. 213–238.

ŞAHİN, Yüksel (2015). “*Tarihin Tekerini Geriye Döndürmek: Moda Tasarımında Geleneği Yorumlama Sorunsalı*”, Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi Sayı 13 ss 25-32.

ŞAHİN, Raşit (2019). “Sanayi Devrimi, Osmanlı İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu ve Sanayileşme”, Business Economics and Management Research Journal Cilt 2, Sayı 1 ss. 1-16.

ŞAHİNDÖĞAN, Türkan, ÖZCAN, Arif, SÖNMEZ, Sinan, KENTLİ, Aykut (2014). “Elektrofotografi Dijital Baskı Sistemlerinde Drum Yıpranmasının Baskı Kalitesine Etkisi”, Uluslararası Basev Kongresi ss. 27-40

URMANO, Steve (2014) “Digital Textile Printing Opportunities for Sign Companies”, ISA Whi tepaper ss.21.

ÜSTÜNER, Semra G. (2018). “Tekstil Tasarım Tarihine Genel Bir Bakış”, Sanat-Tasarım Dergisi, Sayı 8 ss.49-58.

YILDIRIM, Özgen (2010). “Yeni Medya ve Dijital Sanatlar”, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Ankara, Sanat Yazıları Dergisi, Sayı 22 ss. 57.

YILDIRIM, Leyla. (2010). “Tekstil Tasarımında Bir Dönüm Noktası: Sonia Delaunay”, Yedi: Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi” Sayı: 4 ss.63-71.

TEZLER

BERNER-WİK, Tove (2019). *“Shiny Things: Decoration As Tool And Function Whilst Revaluating Notions Of Good And”*, The Swedish School Of Textiles Master in Fashion Design ss. 1-122.

KING Susan R. (2000). *“Wearable Art” Inspired by the Effects of Informaton Technology at the Beginning of the Twenty-First Century*”, The Graduate School, University of Wisconsin-Stout, Menomonie, July, ss. 55.

ÖZER, Burak (2008). *“Yeni Bir İş Modeli Olarak İnternet Tabanlı Dijital Baskı Sistemleri”*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Uluslararası İşletmecilik Bilim Dalı ss.102.

GWILT Alison (2012). *“Integrating sustainable strategies in the fashion design process: A conceptual model of the fashion designer in haute couture”*, School of Architecture Design College of Design and Social Context RMIT University ss. 193.

KİTAPLAR

ANTMEN, Ahu. (2009). “20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar”, İstanbul: Sel Yayıncılık 2.Baskı ss. 336.

ARNOLD, R. (2009). “*Fashion: A Very Short Introduction*”, New York: Oxford University Press ss. 160.

CRANE, Diana, (2003). “*Moda ve Gündemleri Giyimde Sınıf, Cinsiyet ve Kimlik*”, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, ss. 361.

FUKAİ, Akiko (2006). “*Fashion: A History from the 18th to the 20th Century*”, Publisher: Taschen ss.735.

GWILT Alison, RISSANEN Timo, (2011). “*Shaping Sustainable Fashion*”, Changing the Way We Make and Use Clothes” “Arthson” publishing for a sustainable future ss. 190.

İŞMAL, Özlenen. Erdem ve YILDIRIM, Leyla. (2012). “*Tekstil Baskıcılığının Tarihçesi*”, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları No.1 ss. 1-164.

KARAÖREN, Fatma N. (1997). “*Arts And Crafts*”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi Cilt 1 İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları ss. 143-144.

MILLERE, Guénolée (2015). “*Haute Couture Histoire de l’industrie de la création des précurseurs à nos jours*”, Eyrolles, France, ss. 192.

ÖZGÜNEY, Arif Taner ve İŞMAL, Özlenen Erdem (2003). “*Tekstil Dijital (Ink-Jet) Baskı Teknolojisi: Temel İlkeleri ve Gelişim Süreci*”, İzmir: Türk Tekstil Vakfı Yayınları No.2, ss. 1-4.

SAILLARD Olivier, ZAZZO Anne, (2012). “*Paris Haute Couture, Skira Flammarion*”, France ss. 290.

UÇAR, Teyfik Fikret, ARICAN, Melih Zafer, ULUTAK, Nazmi, SOFUOĞLU Özgür Hikmet (2002). “*Halkla İlişkilerde Uygulama Teknikleri*”, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi ss.75.

UÇAR, Teyfik Fikret (2017). “*Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*”, İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş. ss. 336.

İNTERNET KAYNAKLARI

(<https://www.youtube.com/watch?v=yxBFwqRbI8c&feature=youtu.be>25.04.2020)ss.12

(Valentino'dan Tabuları Yıkan Haute Couture Şovu (vogue.com.tr) 04.04.2021) ss.36

(<https://www.dezeen.com/2020/05/06/iris-van-herpen-exclusive-video-interview-vdf/>08.07.2020) ss. 41

(<https://www.dezeen.com/2020/05/06/iris-van-herpen-exclusive-video-interview-vdf/>08.07.2020) ss. 41

ÖZGEÇMİŞ

Ad, Soyad: Merve Nur Atıcı

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitimi:

Lise: 2010/2014 Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Resim Bölümü / Tokat

Lisans: Yüksek Lisans: 2014/2018 Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Tekstil Anasanat Dalı / İzmir

Yüksek Lisans: 2018/2021 Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Tekstil Anasanat Dalı / İzmir

Stajlar:

2016 Günbatılı Boya Kasa Apre ve Tekstil AŞ. / Bursa

2016 Baylanlar Tekstil / Bursa

2017 Batı Basma Sanayi AŞ. / İzmir

2018 Orhun Tekstil Emprimecilik / İzmir

İş Tecrübesi:

2019 Ozpack Çanta baskı tasarımcısı,

2020 Sun Tekstil Moda Tasarımcısı,

2021 Relax Mode, Moda Tasarımcısı

Mesleki Sergiler:

2018 Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi “Z Raporu Bitirme Projeleri Seçkisi”
Mavibahçe / İzmir

2018 Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi “Z Raporu Bitirme Projeleri Seçkisi” Kazım
Türker Sanat Galerisi / İzmir

2018 Ordu Üniversitesi “Derece Mezunları Sergisi” Ordu

2014 Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Resim Bölümü “Mezuniyet Sergisi” Tokat

Belgeler ve Sertifikalar:

Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi ‘Onur Belgesi’ Katılım Belgesi 2018

Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi “Z Raporu Bitirme Projeleri Seçkisi” Katılım
Belgesi 2018

Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi “Z Raporu Bitirme Projeleri Seçkisi” Tebrik
Belgesi 2018

Ordu Üniversitesi “Derece Mezunları Sergisi” Katılım Belgesi 2018

Yarışma ve Defilerler:

If Wedding Fashion İzmir 9. Gelinlik Tasarım Yarışması ilk 15 Finalist 2018

Koza Genç Moda Tasarımcıları Yarışması ilk 30 Finalist İstanbul 2018